

**UCHWAŁA NR V/21/18
RADY GMINY WIDAWA**

z dnia 28 grudnia 2018 r.

**w sprawie przyjęcia Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Widawa na lata 2018-2021
z perspektywą na lata 2022 - 2025 r.**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2018 r. poz. 994, poz. 1000, poz. 1349 i poz. 1432) oraz art. 17 i 18 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2018 r. poz. 799, poz. 650, poz. 1356, poz. 1479, poz. 1564, poz. 1590, poz. 1592, poz. 1648 i poz. 1722) po uzyskaniu opinii Zarządu Powiatu Łaskiego, uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Program Ochrony Środowiska dla Gminy Widawa na lata 2018-2021 z perspektywą na lata 2022 - 2025 r., w brzmieniu określonym w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Widawa.

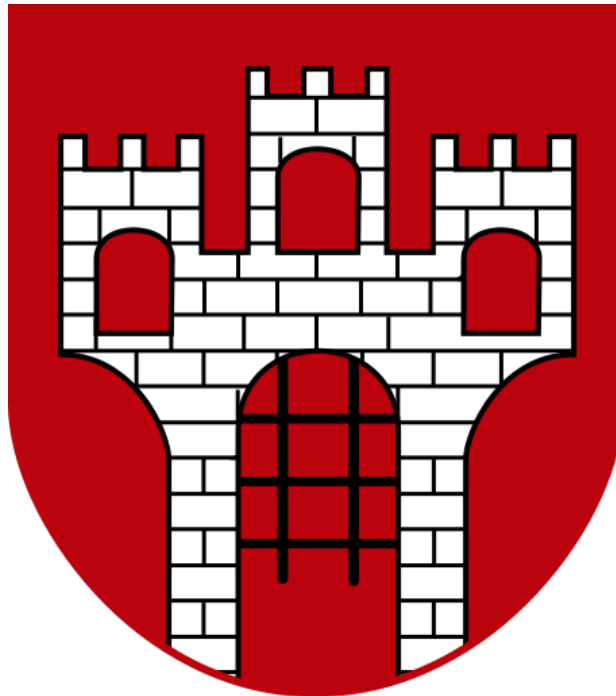
§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Sławomir Stępnik

**Program ochrony środowiska dla Gminy Widawa na lata 2018 – 2021 z perspektywą na
lata 2122 - 2025**

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA GMINY WIDAWA
NA LATA 2018 - 2021
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2022 - 2025**

Widawa, 2018 r.

Program ochrony środowiska dla Gminy Widawa na lata 2018 – 2021 z perspektywą na lata 2122 - 2025

Spis treści

I. Wstęp	5
1.1. Przedmiot opracowania	5
1.2. Podstawa prawna opracowania.....	5
1.3. Metodyka opracowania.....	6
II. Streszczenie	7
III. Charakterystyka gminy	9
IV. Ocena stanu środowiska.....	13
4.1. Ochrona klimatu i jakości powietrza	13
4.1.1. Klimat	13
4.1.2. Jakość powietrza	14
4.1.3. Sieć gazowa	16
4.1.4. Sieć ciepłownicza.....	16
4.1.5. Źródła energii odnawialnej	16
4.1.6. Analiza SWOT dla obszaru ochrony klimatu i jakości powietrza	16
4.2. Zagrożenia hałasem	17
4.2.1. Analiza SWOT dla obszaru zagrożenia hałasem	20
4.3. Pola elektromagnetyczne	20
4.3.1. Analiza SWOT dla obszaru pola elektromagnetycznego	21
4.4. Gospodarowanie wodami	21
4.4.1. Wody powierzchniowe	21
4.4.2. Urządzenia melioracyjne.....	22
4.4.3. Zagrożenie powodzią	23
4.4.4. Wody podziemne	24
4.4.5. Analiza SWOT dla obszaru gospodarowania wodami	26
4.5. Gospodarka wodno-ściekowa.....	27
4.5.1. Zaopatrzenie w wodę	27
4.5.2. Odprowadzanie ścieków	28
4.5.3. Analiza SWOT dla obszaru gospodarki wodno-ściekowej.....	29
4.6. Zasoby geologiczne	30
4.6.1. Rzeźba terenu i budowa geologiczna.....	30
4.6.2. Surowce mineralne.....	31

Program ochrony środowiska dla Gminy Widawa na lata 2018 – 2021 z perspektywą na lata 2122 - 2025

4.6.3. Analiza SWOT dla obszaru zasobów geologicznych	32
4.7. Gleby	33
4.7.1. Analiza SWOT dla obszaru gleby.....	33
4.8. Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	33
4.8.1. Gospodarowanie odpadami komunalnymi	33
4.8.2. Odpady azbestowe	37
4.8.3. Padłe zwierzęta	37
4.8.4. Analiza SWOT dla obszaru gospodarowania odpadami.....	37
4.9. Opieka nad bezdomnymi zwierzętami	38
4.10. Zasoby przyrodnicze.....	39
4.10.1. Analiza SWOT dla obszaru zasobów przyrodniczych.....	42
4.11. Zagrożenia poważnymi awariami.....	42
4.11.1. Analiza SWOT dla obszaru interwencji zagrożenia poważnymi awariami.....	43
4.12. Działania edukacyjne.....	43
V. Cele programu ochrony środowiska, zadania i ich finansowanie	44
5.1. Cel nadrzędny Programu ochrony środowiska gminy Widawa	44
5.1.1. Założenie programowe.....	44
5.1.2. Kierunki interwencji, cele oraz zadania wynikające z oceny stanu środowiska.....	49
VI. System zarządzania programem i monitoring środowiska	60
6.1. System finansowy inwestycji	60
6.2. Monitoring środowiska.....	63
VII. Spis rysunków.....	66
VIII. Spis tabel	66
IX. Wykorzystane materiały i opracowania	67

Program ochrony środowiska dla Gminy Widawa na lata 2018 – 2021 z perspektywą na lata 2122 - 2025

Wykaz skrótów występujących w opracowaniu:

aPWŚK – aktualizacja Programu Wodno-Środowiskowego Kraju
BEiŚ – Strategia „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko”
B(a)P – bezno(a)piern
b.d. – brak danych
EOG – Europejski Obszar Gospodarczy
GUS – Główny Urząd Statystyczny
GZWP – Główne Zbiorniki Wód Podziemnych
JCW – jednolite części wód
JCWPd – jednolite części wód podziemnych
JST – jednostka samorządu terytorialnego
LAeqD – równoważny poziom hałasu dla pory dnia, rozumianej jako przedział czasu od godz. 6.00 do godz. 22.00,
LAeqN – równoważny poziom hałasu dla pory nocy, rozumianej jako przedział czasu od godz. 22.00 do godz. 6.00. KPGO – Krajowy Program Gospodarowania Odpadami
MŚ – Ministerstwo Środowiska
NFOŚiGW – Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
NIK- Najwyższa Izba Kontroli
PAK KWB „Adamów”- Kopalnia Węgla brunatnego „Adamów”
PM10- Mieszanina zawieszonych w powietrzu cząsteczek o średnicy nie większej niż 10 µm
POIiŚ – Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014–2020
POŚ – Program Ochrony Środowiska
UE – Unia Europejska
WFOŚiGW – Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
PEM - pole elektromagnetyczne
PGN – Plan Gospodarki Niskoemisyjnej
PROW- Program Rozwój Obszarów Wiejskich
MPZP – Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego
SUiKZP – Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego
WIOŚ – Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska
Wskaźnik LDWN- Długookresowy średni poziom dźwięku A wyrażony w decybelach (dB) wyznaczony w ciągu wszystkich dób w roku, z uwzględnieniem pory dnia (rozumianej jako przedział czasu od godz. 6.00 do godz. 18.00), pory wieczoru (rozumianej jako przedział czasu od godz. 18.00 do godz. 22.00) oraz pory nocy (rozumianej jako przedział czasu od godz. 22.00 do godz. 6.00)

Wskaźnik LN - długookresowy średni poziom dźwięku A wyrażony w decybelach (dB), wyznaczony w ciągu wszystkich pór nocy w roku (rozumianych jako przedział czasu od godz. 22.00 do godz. 6.00)

Program ochrony środowiska dla Gminy Widawa na lata 2018 – 2021 z perspektywą na lata 2022 - 2025

I. Wstęp

Rozwój cywilizacyjny i wielokierunkowa ekspansja człowieka spowodowały zanieczyszczenie środowiska, wyczerpywanie się zasobów surowcowych, giniecie gatunków zwierząt i roślin, a także pogorszenie stanu zdrowia ludności na terenach przeobrażonych. Dlatego przyjmuje się, że jednym z praw człowieka jest prawo do życia w czystym środowisku. Konstytucja RP stanowi, że Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju.

Ochrona środowiska jest obowiązkiem władz publicznych, które poprzez swoją politykę powinny zapewnić bezpieczeństwo ekologiczne. Gminy należą do władz publicznych, zatem na nich również spoczywa obowiązek wykonywania zadań z zakresu ochrony środowiska oraz odpowiedzialność za jakość życia mieszkańców.

1.1. Przedmiot opracowania

Przedmiotem niniejszego opracowania jest Program ochrony środowiska dla gminy Widawa na lata 2018 – 2021 z perspektywą na lata 2022-2025. Niniejszy dokument został sporządzony w celu stworzenia aktualnych warunków, niezbędnych do realizacji celów i założeń w zakresie ochrony środowiska. Zgodnie z zapisem ustawy – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2018 r. poz. 799 z późn. zm.) organ wykonawczy województwa, powiatu i gminy, w celu realizacji polityki ekologicznej Państwa, sporządza odpowiednio wojewódzkie, powiatowe i gminne programy ochrony środowiska, uwzględniając wymagania, o których mowa w art. 14, które następnie są uchwalane przez sejmik województwa, radę powiatu lub radę gminy (art. 17, art. 18). Programy te są sporządzane, podobnie jak polityka ekologiczna państwa, co 4 lata. Zgodnie z zapisem w art. 14 programy powinny zawierać :

- cele ekologiczne,
- priorytety ekologiczne,
- poziomy celów,
- rodzaj i harmonogram działań proekologicznych,
- środki niezbędne do osiągnięcia celów.

Co dwa lata wójt gminy sporządza raport z wykonania programu, który przedstawia radzie gminy. Ustawa Prawo ochrony środowiska stawia wymagania zarówno w odniesieniu do polityki ekologicznej państwa, jak i programów ochrony środowiska przygotowywanych dla potrzeb województw, powiatów i gmin.

1.2. Podstawa prawna opracowania

W sporządzonym opracowaniu uwzględniono wymagania obowiązujących przepisów prawnych, dotyczących zagadnień ochrony środowiska. Podstawę prawną Programu ochrony środowiska stanowią wymienione ustawy oraz akty wykonawcze do tych ustaw:

1. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2018 r. poz. 799 z późn. zm.),
2. Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2017 r. poz. 1566 z późn. zm.),
3. Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. z 2017 r. poz. 788 z późn. zm.),
4. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2018 r. poz. 1202),

Program ochrony środowiska dla Gminy Widawa na lata 2018 – 2021 z perspektywą na lata 2122 - 2025

5. Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2018 r. poz. 142 z późn. zm.),
6. Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2017 r. poz. 1289 z późn. zm.),
7. Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2017 r. poz. 1376 z późn. zm.),
8. Ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. z 2018 r. poz. 1152),
9. Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2018 r. poz. 992 z późn. zm.),
10. Ustawa z dnia 13 czerwca 2013 r. o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi (Dz. U. z 2018 r. poz. 150 z późn. zm.),
11. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2017 r. poz. 2126 z późn. zm.),
12. Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1161),
13. Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1073 z późn. zm.),
14. Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (Dz. U. z 2017 r. poz. 1840 z późn. zm.),
15. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017 r. poz. 2294),
16. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2012 r. poz. 1031),
17. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 18 listopada 2014 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz. U. z 2014 r. poz. 1800),
18. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 grudnia 2015 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu wód podziemnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 85),
19. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. z 2014 r. poz. 112),
20. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U. z 2003 r. Nr 192 poz. 1883),
21. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 grudnia 2002 r. w sprawie poważnych awarii objętych obowiązkiem zgłoszenia do Głównego Inspektora Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2003 r. Nr 5 poz. 58 z późn. zm.).

1.3. Metodyka opracowania

Sposób opracowania Programu ochrony środowiska dla gminy Widawa został przyporządkowany metodologii właściwej dla planowania strategicznego. W pierwszym etapie pracy zgromadzono materiały źródłowe, dane dotyczące aktualnego stanu środowiska przyrodniczego na omawianym terenie. Dane źródłowe stanowią materiały uzyskane z:

- Urzędu Gminy w Widawie,
- Głównego Urzędu Statystycznego,
- Wojewódzkiej Inspekcji Ochrony Środowiska w Łodzi,

Program ochrony środowiska dla Gminy Widawa na lata 2018 – 2021 z perspektywą na lata 2122 - 2025

- Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Łodzi,
- Urzędu Marszałkowskiego Województwa Łódzkiego,
- Starostwa Powiatowego w Łasku,
- Nadleśnictwa w Złoczewie i Bełchatowie,

a także prace instytutów i placówek naukowo – badawczych z zakresu ochrony środowiska oraz gospodarki odpadami, jak również dostępna literatura fachowa.

Program oparty jest na zapisach następujących dokumentów:

- Prawo ochrony środowiska z 27 kwietnia 2001 roku (Dz. U. z 2018 r. poz. 799 z późn. zm.). Definiuje ono ogólne wymagania w odniesieniu do programów ochrony środowiska opracowywanych dla potrzeb województw, powiatów i gmin.
- Wytyczne Ministra Środowiska do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska, które podają sposób i zakres dokumentu oraz wskazówki, co do zawartości programów.

Do podstawowych zasad tworzenia programów ochrony środowiska należą:

- zwięzłość i prostota,
- spójność z dokumentami strategicznymi i programowymi,
- konsekwentne i świadome stosowanie terminów,
- wyznaczenie ram czasowych,
- kaskadowe sporządzanie POŚ,
- oparcie na wiarygodnych danych,
- prawidłowe określenie celów,
- przygotowanie założeń do POŚ,
- włączenie interesariuszy w proces opracowania POŚ,
- przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

II. Streszczenie

Opracowanie Programu ochrony środowiska wynika z art. 17 ust.1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2018r. , poz. 799 z późn. zm.). Program ochrony środowiska dla gminy Widawa jest podstawowym instrumentem do realizacji zadań własnych i koordynowanych w zakresie ochrony środowiska, które będą w całości lub w części finansowane ze środków będących w dyspozycji gminy. Program oparty jest na wielu strategiach, programach, politykach, na podstawie których prowadzona jest polityka rozwoju. Program ochrony środowiska oparty został o postanowienia, wynikające z dokumentów strategicznych, koncepcji i innych opracowań krajowych, wojewódzkich i lokalnych, z uwzględnieniem wymogów, wynikających z obowiązujących przepisów. W każdym z tych dokumentów znajduje się szereg priorytetów i założeń, które były wyjściową bazą dla wyznaczonych w przedmiotowym programie celów oraz kierunków działań.

Celem dokumentu jest analiza istniejącego stanu poszczególnych komponentów środowiska przyrodniczego oraz przedstawienie celów i zadań, koniecznych do realizacji w poszczególnych obszarach interwencji. Mają one zachować dobry stan środowiska, a tam gdzie konieczna jest poprawa - przedstawić zadania naprawcze. W ramach wyznaczonych obszarów interwencji wytyczono konkretne przedsięwzięcia, związane z ochroną środowiska

Program ochrony środowiska dla Gminy Widawa na lata 2018 – 2021 z perspektywą na lata 2122 - 2025

i poprawą jego stanu, a także określono harmonogram ich realizacji. Podane zostały również zasady monitoringu, pozwalającego na ocenę realizacji założeń dokumentu.

Dokument przedstawia charakterystykę obszaru gminy Widawa, z uwzględnieniem sytuacji demograficznej i gospodarczej oraz analizę istniejącej infrastruktury. Analizie poddano istniejące formy ochrony prawnej siedlisk i gatunków.

Gmina Widawa to gmina wiejska, należąca do powiatu łaskiego w województwie łódzkim. Liczba ludności, zamieszkująca jednostkę wynosi 7439 osób (*dane: Bank danych lokalnych GUS na dzień 31.12.2017 r.).*

Główne zagrożenia jakości środowiska stanowią czynniki antropogeniczne, w tym przede wszystkim rozwijająca się działalność gospodarcza, rozwijająca się zabudowa, korzystanie z zasobów środowiska (pobór wód, zrzut ścieków komunalnych i przemysłowych, emisja hałasu, pyłów i gazów, zanieczyszczenia powietrza).

Na tle powyższych wskazań oraz założeń dokumentów wyższego szczebla określono dla gminy Widawa następujące kierunki interwencji, w ramach których przez kolejne lata będzie zachodzić konieczność podejmowania działań w celu poprawy stanu środowiska przyrodniczego:

- Poprawa efektywności energetycznej budynków i ograniczanie niskiej emisji;
- Termomodernizacja budynków mieszkalnych oraz użyteczności publicznej;
- Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii;
- Monitoring poziomu hałasu;
- Monitoring poziomów pól elektromagnetycznych;
- Poprawa stanu jednolitych części wód powierzchniowych i utrzymanie dobrego stanu wód podziemnych;
- Ochrona i zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi;
- Ochrona przed skutkami suszy i powodzi;
- Rozbudowa infrastruktury oczyszczania ścieków, w tym budowa przydomowych oczyszczalni ścieków;
- Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych;
- Rozbudowa infrastruktury wodociągowej;
- Zrównoważona gospodarka zasobami surowców naturalnych - ograniczanie presji na wykorzystanie zasobów powierzchni ziemi;
- Ochrona gleb przed degradacją rolniczą oraz rekultywacja terenów zdegradowanych i zdewastowanych;
- Zmniejszenie ilości odpadów trafiających bezpośrednio na składowisko;
- Likwidacja azbestu;
- Wzmocnienie systemu obszarów chronionych;
- Rozwój obszarów zieleni oraz utrzymanie terenów już istniejących;
- Ochrona lasów;
- Przeciwdziałanie poważnym awariom;
- Zwiększenie wsparcia dla jednostek straży pożarnych.

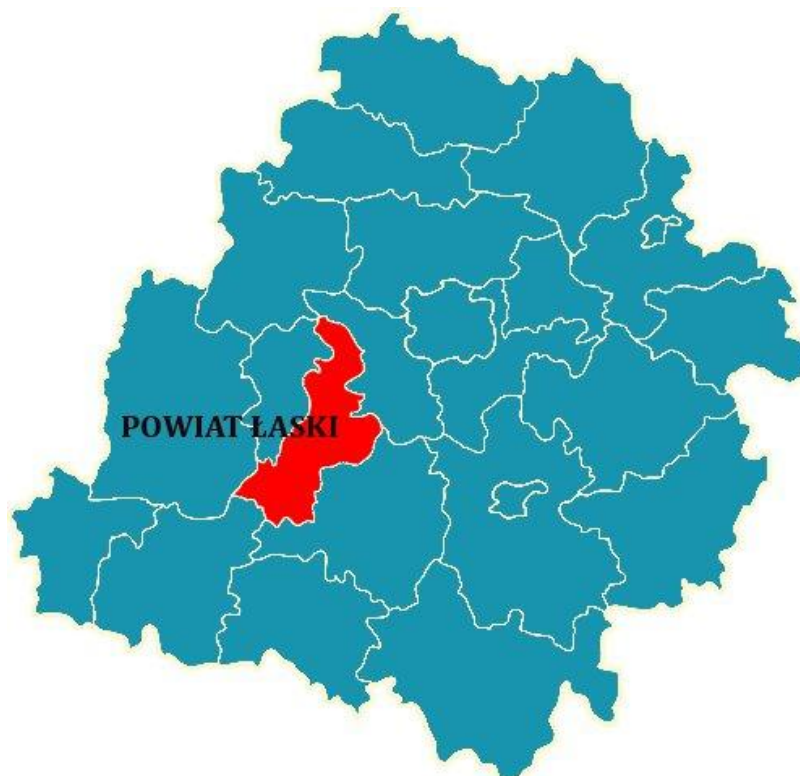
Program ochrony środowiska dla Gminy Widawa na lata 2018 – 2021 z perspektywą na lata 2122 - 2025

Realizacja zadań inwestycyjnych w zakresie ochrony środowiska wymaga nakładów finansowych znacznie przewyższających możliwości budżetowe jednostek samorządu terytorialnego. Istnieje zatem potrzeba pozyskania zewnętrznych źródeł finansowego wsparcia przedsięwzięć inwestycyjnych. W tym celu w Programie wskazano potencjalne źródła finansowania wyznaczonych zadań.

III. Charakterystyka gminy

Gmina Widawa to gmina wiejska położona w południowej części powiatu łaskiego i w południowo - zachodniej części województwa łódzkiego. Sąsiadami Widawy są gminy Burzenin, Konopnica, Rusiec, Sędziejowice, Szczerców, Zapolice oraz Żelów. Powierzchnia gminy Widawa wynosi 17 831 ha (*źródło: dane GUS na koniec 2017 r.*), co stanowi 28,8% powiatu łaskiego i 0,98% województwa łódzkiego. Obszar gminy pod względem fizycznogeograficznym leży w podprovincji Niziny Środkowopolskiej (wchodzącej w skład prowincji Niziny Środkowoeuropejskiej). Gmina należy do mezoregionów Kotliny Szczercowskiej i Wysoczyzny Łaska, będących częścią makroregionu Niziny Południowowielkopolskiej. Głównym ciekim wodnym, przepływającym przez północną i wschodnią część gminy, jest rzeka Widawka z dopływem Chrzastawką. Rzeka ta uchodzi do Grabi. Przez centrum gminy przepływa rzeka Nieciecz. W skład gminy Widawa wchodzi 45 sołectw: Brzyków, Chociw, Chrusty, Chrzastawa, Dąbrowa Widawska, Dębina, Goryń, Górki Grabińskie, Grabowie, Izidorów, Józefów, Józefów Widawski, Kąty, Klęcz, Kocina, Korzeń, Las Zawadzki, Ligota, Lucjanów, Łazów, Ochle, Ochle Kolonia, Osieczno, Patoki, Podgórze, Przyborów, Raczynów, Restarzew Cmentarny, Restarzew Środkowy, Rogóźno, Ruda, Sarnów, Sewerynów, Siemiechów, Świerczów, Widawa, Wielka Wieś A, Wielka Wieś B, Wincentów, Witoldów, Wola Kleszczowa, Zabłocie, Zawady, Kolonia Zawady oraz Zborów. Dla przedstawienia położenia gminy na tle województwa zaprezentowano poniżej odpowiednio schematyczne mapy województwa łódzkiego i powiatu łaskiego.

Rysunek 1. Powiat łaski na mapie województwa łódzkiego

Rysunek 2. Gmina Widawa na mapie powiatu łaskiego

Gminę zamieszkuje 7439 osób (*źródło: dane Bank danych lokalnych, GUS*). Ludność gminy stanowi tylko 0,30% ludności województwa łódzkiego i odpowiednio 14,81% ludności powiatu łaskiego. W gminie na 102 kobiet przypada 100 mężczyzn, natomiast dla obszaru województwa na 110 kobiet przypada 100 mężczyzn.

Tabela 1. Liczba ludności w gminie Widawa

Lp.	Miejscowość	Liczba mieszkańców pobyt stały
1.	Brzyków	206
2.	Chociw	738
3.	Chrusty	133
4.	Chrzastawa	90
5.	Dąbrowa Widawska	230
6.	Dębina	104
7.	Goryń	78
8.	Górki Grabińskie	196

Program ochrony środowiska dla Gminy Widawa na lata 2018 – 2021 z perspektywą na lata 2122 - 2025

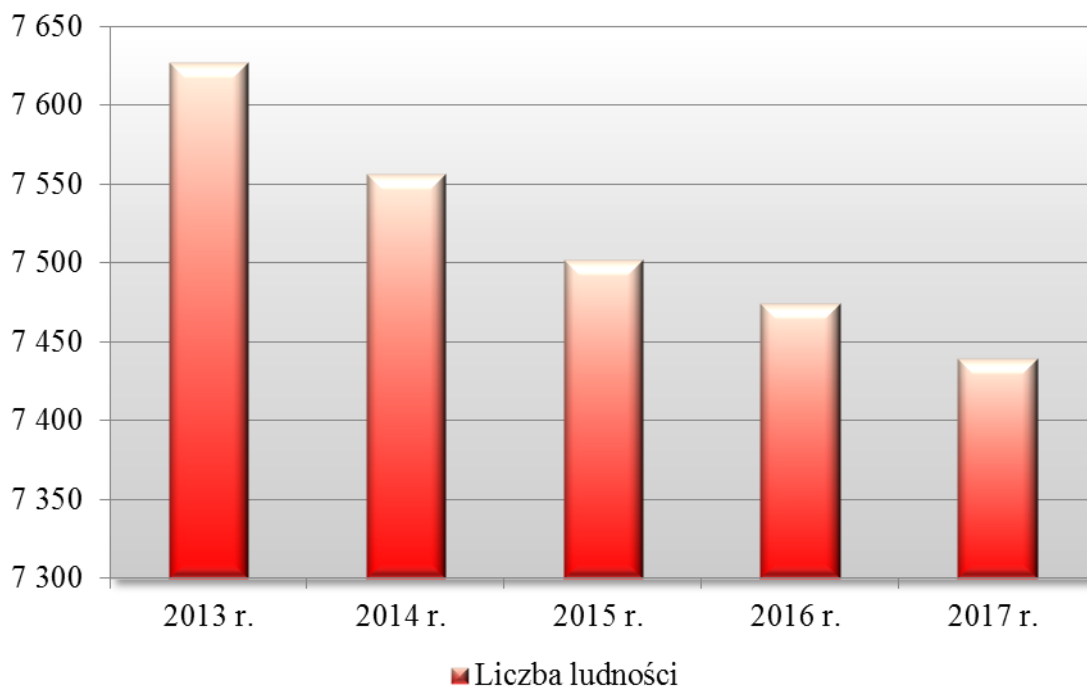
9.	Grabówie	175
10.	Izidorów	34
11.	Józefów	92
12.	Józefów Widawski	192
13.	Kąty	129
14.	Kłęcz	87
15.	Kocina	124
16.	Kolonia Zawady	154
17.	Korzeń	28
18.	Las Zawadzki	74
19.	Ligota	228
20.	Lucjanów	22
21.	Łazów	134
22.	Ochle	137
23.	Ochle Kolonia	111
24.	Osieczno	95
25.	Patoki	208
26.	Podgórze	111
27.	Przyborów	9
28.	Raczynów	27
29.	Restarzew Cmentarny	173
30.	Restarzew Środkowy	157
31.	Rogóžno	378
32.	Ruda	125
33.	Sarnów	41
34.	Sewerynów	34
35.	Siemiechów	114
36.	Świerczów	179
37.	Widawa	1242
38.	Wielka Wieś A	147
39.	Wielka Wieś B	120
40.	Wincentów	23
41.	Witoldów	66
42.	Wola Kleszczowa	193
43.	Zabłocie	65
44.	Zawady	203
45.	Zborów	379
		7585

Program ochrony środowiska dla Gminy Widawa na lata 2018 – 2021 z perspektywą na lata 2122 - 2025

Źródło: Urząd Gminy Widawa, stan na 21 sierpnia 2018 r. – wg miejsca zamieszkania

Gęstość zaludnienia w gminie wynosi 42 osób na 1 km² (średnia dla powiatu łaskiego wynosi 81 os/km²). Biorąc pod uwagę lata 2013-2017, zauważa się spadek liczby ludności analizowanego obszaru i ujemny przyrost naturalny wynoszący -47 osób (źródło: dane GUS, stan na 31.12.2017 r.) – szczegóły na wykresie.

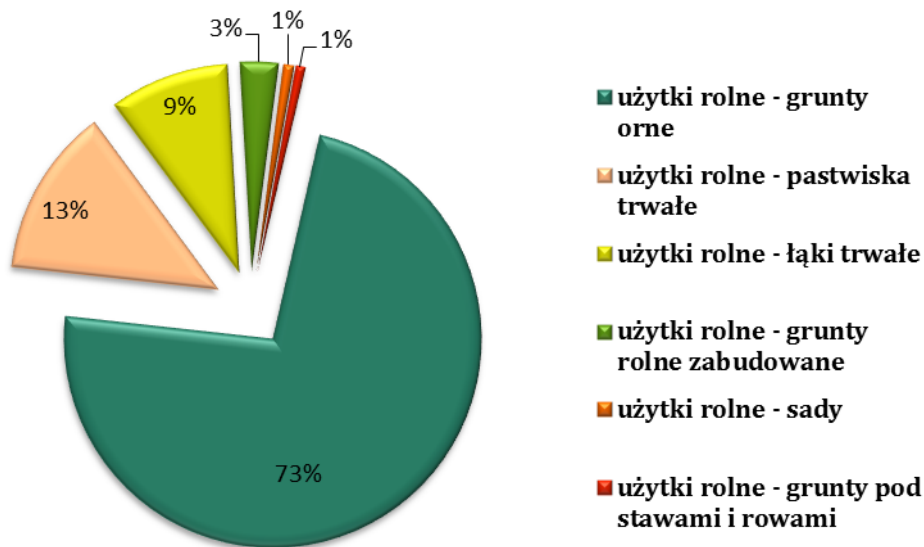
**Bilans ludności w gminie Widawa
w latach 2013-2017**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Obszar gminy Widawa w blisko 71,2% użytkowany jest rolniczo. Grunty leśne stanowią odpowiednio 23,7% powierzchni (4220 ha), z kolei grunty zabudowane i zurbanizowane obejmują zaledwie niecałe 3,1% powierzchni (557 ha). W dalszej kolejności znajdują się grunty pod wodami 0,6% (113 ha) oraz pozostałe tereny 1,4%. Wśród użytków rolnych dominują grunty orne, zajmując obszar 9280 ha, łąki i pastwiska o powierzchni 2838 ha, sady - 106 ha, grunty rolne zabudowane - 370 ha oraz grunty pod stawami i rowami - 96 ha.

Struktura użytkowania gruntów rolnych na terenie gminy Widawa

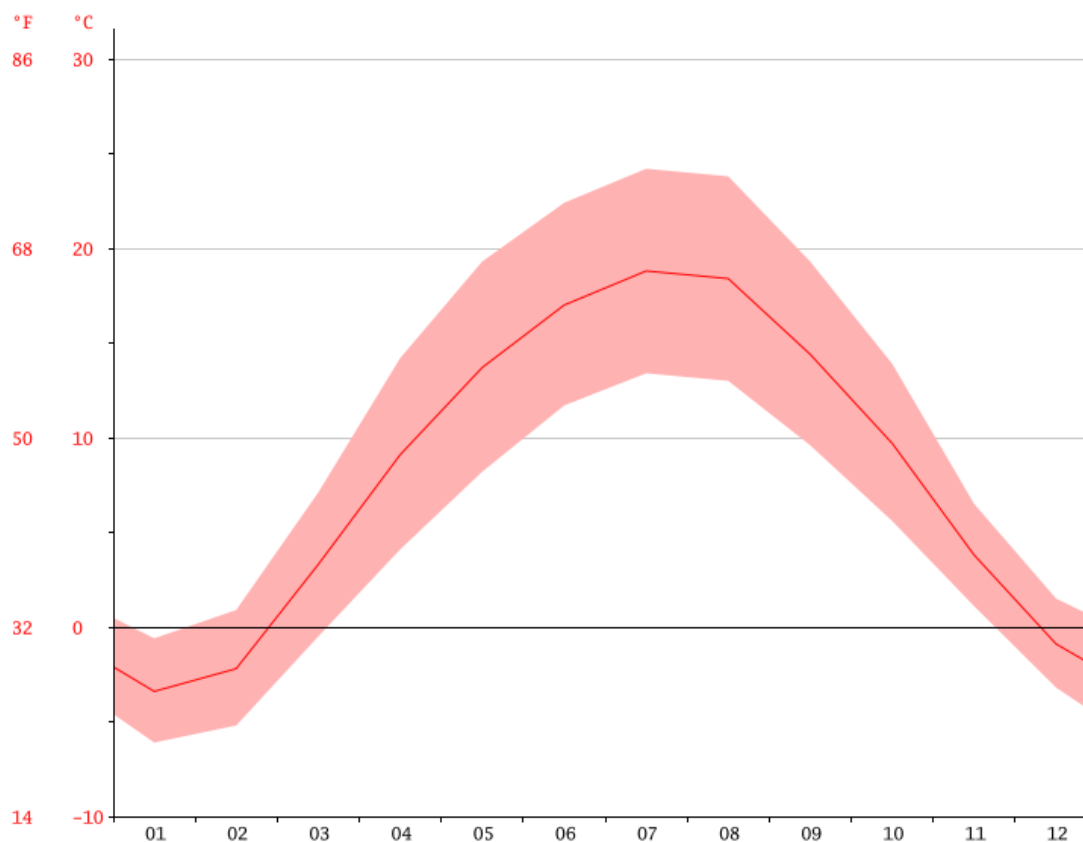
IV. Ocena stanu środowiska

4.1. Ochrona klimatu i jakości powietrza

4.1.1. Klimat

Gmina Widawa pod względem warunków klimatycznych wykazuje cechy dzielnicy łódzkiej (według podziału rolniczo - klimatycznego Polski R. Gumińskiego). Średnia roczna temperatura wynosi 8,5°C, średnia miesięczna temperatura stycznia to -3,5°C, a średnia miesięczna temperatura lipca to 18,8°C. Dni z przymrozkami jest ponad 100, czas trwania pokrywy śnieżnej wynosi 60-70 dni, a suma opadów rocznych wynosi tu około 570 l/m² i jest najobfitsza w okresie letnim. Okres wegetacji wynosi 210-240 dni. Na terenie gminy przeważają wiatry zachodnie i północno-zachodnie. Średnia roczna prędkość wiatru wynosi 3,6 m/s, przy czym prędkości wiatru latem i jesienią są mniejsze niż wiosną i zimą. Średnie zachmurzenie na terenie gminy wynosi ok. 6,5 godziny na dobę, wilgotność powietrza mieści się w granicach 70-90%. Średnie usłonecznienie wynosi ok. 4 godzin na dobę w ciągu roku, przekraczając w czerwcu 6 godz./dobę.

Rysunek 3. Średnie temperatury powietrza w poszczególnych miesiącach

Źródło: <https://pl.climate-data.org>

4.1.2. Jakość powietrza

Oceny jakości powietrza dokonuje się z uwzględnieniem dwóch grup kryteriów:

1. ustanowionych ze względu na ochronę zdrowia ludzi,
2. ustanowionych ze względu na ochronę roślin.

Podstawę oceny stanowią, określone w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. (Dz. U. 2012 poz. 1031), poziomy substancji w powietrzu: dopuszczalne, docelowe, cele długoterminowe i alarmowe. W niektórych przypadkach w ww. rozporządzeniu określono dozwoloną liczbę przekroczeń określonego poziomu, a także terminy, w których określony poziom powinien zostać osiągnięty. Wartości poszczególnych poziomów substancji w powietrzu zostały zróżnicowane ze względu na ochronę zdrowia ludzi i ochronę roślin. Dla każdego z tych kryteriów zostały określone odrębne wymagania dotyczące lokalizacji stacji pomiarowych, a także wymaganego zakresu wykonywanych badań.

Zgodnie z art. 87 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2018 r. poz. 799 z późn zm.) ocena jakości powietrza dokonywana jest w strefach. Na terenie województwa łódzkiego zostały wydzielone 2 strefy:

- aglomeracja łódzka,
- strefa łódzka (w skład której wchodzi gmina Widawa).

Program ochrony środowiska dla Gminy Widawa na lata 2018 – 2021 z perspektywą na lata 2122 - 2025

Na terenie Gminy Widawa występują obszary przekroczenia poziomu dopuszczalnego stężenia pyłu PM₁₀ oraz B(a)P w pyłe PM₁₀ oraz obszary przekroczenia poziomu docelowego ozonu przyziemnego.

Na jakość powietrza atmosferycznego wpływa emisja zanieczyszczeń do powietrza. Jest ona określana jako masa substancji wprowadzanych bezpośrednio do atmosfery zarówno ze źródeł naturalnych (m.in. pożarów lasów, erozji powierzchni ziemi itp.) oraz ze źródeł antropogenicznych (m.in. procesy spalania paliw, przemysł, rolnictwo). Pomimo wyraźnego spadku emisji z zakładów przemysłowych, nadal niepokojący pozostaje wysoki poziom emisji, pochodzącej z sektora bytowo-komunalnego, czyli tzw. emisji „niskiej”.

Niska emisja zanieczyszczeń powietrza jest emisją, pochodzącą z lokalnych kotłowni węglowych i indywidualnych palenisk domowych. Wpływ niskiej emisji na lokalny stan zanieczyszczenia jest istotny, głównie ze względu na lokalizację źródeł emisji oraz warunki wprowadzania zanieczyszczeń do atmosfery. Z procesem spalania węgla, zwłaszcza w nisko sprawnych paleniskach indywidualnych i małych kotłach z rusztem stałym, związana jest także emisja benzo(α)pirenu należącego do grupy węglowodorów aromatycznych.

Znacznym problemem jest również emisja ze środków transportu, gdzie zanieczyszczenia gazowe powstają w trakcie spalania paliw przez pojazdy mechaniczne. Drugą grupę emisji komunikacyjnych stanowią pyły, powstające w wyniku tarcia i zużywania się elementów pojazdów.

Zanieczyszczenia powietrza można podzielić na dwie grupy:

- zanieczyszczenia gazowe – związki chemiczne w stanie lotnym np.: tlenki azotu, tlenki siarki, tlenek i dwutlenek węgla, węglowodory. Zanieczyszczenia gazowe, które wpływają na stan atmosfery w skali globalnej to: dwutlenek węgla (CO₂), metan (CH₄) i tlenki azotu (NO_x).
- zanieczyszczenia pyłowe, w tym:
 - pyły o działaniu toksycznym – są to pyły zawierające metale ciężkie, pyły radioaktywne, azbestowe, pyły fluorków oraz niektórych nawozów mineralnych,
 - pyły szkodliwe - pyły te mogą działać uczulająco; zawierają one krzemionkę, drewno, bawełnę, glinokrzemiany;
 - pyły obojętne – które mogą mieć działanie drażniące; zawierają głównie związki żelaza, węgla, gipsu, wapienia.

Głównymi źródłami zanieczyszczeń powietrza na terenie gminy Widawa są:

1. źródła komunalno – bytowe: kotłownie lokalne, indywidualne paleniska domowe, emitory z zakładów użyteczności publicznej. Mają one znaczący wpływ na lokalny stan zanieczyszczenia powietrza, są głównym przyczyną niskiej emisji. Emitują najczęściej zanieczyszczenia pyłowe i gazowe.
2. źródła przemysłowe – pochodzące z procesów produkcyjnych oraz kotłowni przemysłowych.
3. źródła transportowe (liniowe) – emisja zanieczyszczeń następuje na niskiej wysokości, tworząc niską emisję. Główne zanieczyszczenia to: węglowodory, tlenki azotu, tlenek węgla, pyły, związki ołowiu, tlenki siarki.
4. pylenie wtórne z odsłoniętej powierzchni terenu.

Program ochrony środowiska dla Gminy Widawa na lata 2018 – 2021 z perspektywą na lata 2122 - 2025

5. zanieczyszczenia napływające spoza terenu gminy, zgodnie z dominującym kierunkiem wiatru.

4.1.3. Sieć gazowa

Na obszarze gminy nie ma sieci gazowej gazu ziemnego. Mieszkańcy korzystają z gazu płynnego w butli. W planach gminy uwzględniane są działania skierowane na budowę sieci gazowej.

4.1.4. Sieć ciepłownicza

Zaopatrzenie gminy Widawa w ciepło oparte jest o ogrzewanie indywidualne w gospodarstwach domowych i kotłownie lokalne zlokalizowane z reguły przy obiektach użyteczności publicznej np. szkoły, obiekty służby zdrowia, zakłady usługowo-handlowe, drobny przemysł. Na terenie gminy nie występują rozległe sieci ciepłownicze oraz brak jest dużych źródeł ciepła.

Na podstawie Programu gospodarki niskoemisyjnej stwierdzono, że około 90 % gospodarstw domowych zaopatrzonych jest w indywidualne źródło ciepła. (źródło: Program gospodarki niskoemisyjnej).

4.1.5. Źródła energii odnawialnej

Na terenie gminy Widawa występuje niewielki odsetek urządzeń i instalacji odnawialnych źródeł energii, służących do produkcji energii, ogrzewania bądź podgrzewania ciepłej wody użytkowej. Gmina zamierza prowadzić kampanie edukacyjne dla mieszkańców, których rolą będzie zachęta do wykorzystania zielonej energii.

4.1.6. Analiza SWOT dla obszaru ochrony klimatu i jakości powietrza

Obszar interwencji: ochrony klimatu i jakości powietrza	
MOCNE STRONY (czynniki wewnętrzne)	SŁABE STRONY (czynniki wewnętrzne)
opracowany plan gospodarki niskoemisyjnej	występowanie systemów ogrzewania indywidualnego, opartych na spalaniu paliw stałych w kotłach o niskiej efektywności
realizacja programu ochrony powietrza	przekroczenia poziomu dopuszczalnego stężenia pyłu PM10 oraz B(a)P w pyłe PM10
SZANSE	ZAGROŻENIA
dostępność środków unijnych na wsparcie gospodarki niskoemisyjnej, w tym poprawę efektywności energetycznej	napływające zanieczyszczenia powietrza z gmin i powiatów ościennych
objęcie programem naprawczym programu ochrony powietrza dla strefy łódzkiej	rosnąca liczba pojazdów w skali kraju i województwa

Program ochrony środowiska dla Gminy Widawa na lata 2018 – 2021 z perspektywą na lata 2122 - 2025

4.2. Zagrożenia hałasem

Hałas w środowisku to wszelkiego rodzaju niepożądane, nieprzyjemne i uciążliwe dźwięki w danym miejscu i czasie o częstotliwościach w zakresie 16-16000 Hz. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2018 r. poz. 799 z późn. zm.) definiuje hałas jako zanieczyszczenie, wobec którego należy przyjmować takie same zasady postępowania, jak dla pozostałych zanieczyszczeń.

Wartości dopuszczalne poziomów hałasu określają:

- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. z 2014 poz. 112)
- rozporządzenie Ministra Gospodarki z dn. 21 grudnia 2005 roku w sprawie zasadniczych wymagań dla urządzeń używanych na zewnątrz pomieszczeń w zakresie emisji hałasu do środowiska (Dz. U. 2005 Nr 263, poz. 2202 z późn. zm.),
- wspólnotowe regulacje prawne, w tym Dyrektywa 2002/49/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 25.06.2002 r. odnosząca się do oceny i zarządzania poziomem hałasu w środowisku (Dz. Urz. WE L 189 z 18.07.2002 r., str. 12, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 7, str. 101).

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. z 2014 r. poz. 112) określa:

- 1) zróżnicowane dopuszczalne poziomy hałasu określone wskaźnikami hałasu LDWN, LN, LAeq D i LAeq N dla następujących rodzajów terenów przeznaczonych:
 - a) pod zabudowę mieszkaniową,
 - b) pod szpitale i domy opieki społecznej,
 - c) pod budynki związane ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży,
 - d) na cele uzdrowiskowe,
 - e) na cele rekreacyjno-wypoczynkowe,
 - f) na cele mieszkaniowo-usługowe;
- 2) poziomy hałas z uwzględnieniem rodzaju obiektu lub działalności będącej źródłem hałasu;
- 3) okresy, do których odnoszą się poziomy hałas, jako czas odniesienia.

Wyróżnia się dwa główne rodzaje hałasu, według źródła powstawania:

- hałas przemysłowy, powodowany przez urządzenia i maszyny w obiektach przemysłowych i usługowych,
- hałas komunikacyjny, pochodzący od środków transportu drogowego, kolejowego i lotniczego.

Hałas przemysłowy

Hałas przemysłowy powodowany jest eksploatacją instalacji lub urządzeń związanych z prowadzoną działalnością przemysłową. W przypadku przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu przez zakłady przemysłowe, wydawane są dla zakładu decyzje o dopuszczalnym poziomie hałasu (odrębnie dla pory dziennej i nocnej). Uciążliwość hałasu emitowanego z obiektów przemysłowych zależy między innymi od ich ilości, czasu pracy czy

Program ochrony środowiska dla Gminy Widawa na lata 2018 – 2021 z perspektywą na lata 2122 - 2025

odległości od terenów podlegających ochronie akustycznej. Na terenie gminy Widawa nie ma zakładów przemysłowych, które mogą stanowić potencjalne źródło hałasu.

Hałas komunikacyjny

Na poziom hałasu komunikacyjnego wpływa natężenie ruchu komunikacyjnego, udział transportu ciężkiego w strumieniu ruchu, prędkość ruchu, typ i stan techniczny pojazdów, nachylenie drogi, stan nawierzchni oraz płynność ruchu.

Przez obszar Gminy Widawa przebiegają dwie drogi wojewódzkie nr 481 relacji Łask – Wieluń oraz droga nr 480 relacji Sieradz – Szczerców o największym natężeniu ciężkiego tranzytowego ruchu kołowego. Przez teren gminy przechodzi również dziewięć dróg powiatowych oraz dwadzieścia trzy drogi gminne. Ciągły wzrost ilości pojazdów, zarówno osobowych, jak i ciężarowych, powoduje adekwatny wzrost hałasu w środowisku. Liczba zarejestrowanych samochodów osobowych nieustannie wzrasta.

Tabela 2. Wykaz dróg na terenie Gminy Widawa

Nr drogi	Opis dróg - relacja	Długość (km)
481	Łask – Wieluń	13,200
480	Sieradz – Szczerców	22,800
Razem		36,000
1765E	Pstrokonie – Widawa	6,990
2306E	Górki Grabiańskie – Siedlce – Emilianów	8,995
2307E	Strumiany – Witoldów	2,360
2308E	Rogóżno – st. kolejowa Widawa Rogóżno - Zalesie	1,930 6,840
2309E	Brzyków – Zborów – Chociw Chociw – Szczercowska Wieś	9,025 6,770
2310E	Widawa – Zawady	2,245
2311E	Widawa – Wola Wiązowa - Kielczyglów	8,880
2312E	Osieczno – Wrońsko - Konopnica	0,425
2313E	Konopnica – Kamyk – Ochle	1,535
Razem		55,995
103001E	Świerczów – Widawa	2,342
103002E	Widawa ul. Słowackiego, ul. Kuziówek	
103003E	Wielka Wieś – Brzyków	3,312
103004E	Kolonia Zabłocie – Zabłocie	2,984
103005E	Widawa – Zawady – Chrusty	7,896
103006E	Zborów – Kolonia Chrusty – Wincentów – Józefów – Sarnów – gr. Gm. Rusiec	9,408

Program ochrony środowiska dla Gminy Widawa na lata 2018 – 2021 z perspektywą na lata 2122 - 2025

Nr drogi	Opis dróg - relacja	Długość (km)
103007E	Grabówie – Kolonia Olche	1,138
103008E	Kolonia Olche – Kurówek Ochelski – gr. Gm. Rusiec	2,819
103009E	Zawady – Wincentów	3,479
103010E	Las Zawadzki – Chociw	2,242
103011E	Wincentów – gr. Gm. Rusiec	1,432
103012E	Kłęcz – Sarnów – gr. Gm. Rusiec	2,885
103013E	Rogóżno – Kolonia Rogóżno	1,900
103014E	Kolonia Zawady – Ruda – Chrzastawa – gr. Gm. Szczerców	8,079
103015E	Wola Kleszczowa – Witoldów	1,900
103016E	Kolonia Wola Kleszczowa – Kąty – gr. Gm. Konopnica	5,342
103017E	Goryń – Restarzew Środkowy – gr. Gm. Szczerców	3,079
103058E	Podule – gr. Gm. Sędziejowice – Górki Grabińskie	1,326
103064E	gr. Gm. Sędziejowice – Patoki	1,041
103065E	gr. Gm. Sędziejowice – Józefów Widawski – gr. Gm. Szczerców	4,115
114208E	gr. Gm. Burzenin – Wielka Wieś – Dąbrowa Widawska	4,643
114214E	gr. Gm. Burzenin – Wielka Wieś – Siemiechów – gr. Gm. Konopnica	5,100
119005E	gr. Gm. Zapolice – Korzeń – gr. Gm. Burzenin	0,753
Razem		77,215
Łączna ilość dróg w gminie		169,210

Źródło: dane Strategia Rozwoju Gminy Widawa na lata 2016 – 2020

Na poziom hałasu kolejowego wpływa w głównej mierze stopień zużycia szyn, rodzaj, długość, stan techniczny taboru kolejowego czy prędkość jazdy pociągów. Hałas generowany jest również poprzez ruszanie i zatrzymywanie się pociągów.

Gminę Widawa w środkowej części przecina linia kolejowa relacji Śląsk – Pomorze, która została wybudowana w latach 1931 – 1939. Stacja kolejowa na terenie gminy znajduje się w miejscowości Chociw Łaski w odległości 4 km od Widawy. Linia kolejowa ma duże znaczenie dla transportu osobowego i towarowego łączącego Śląsk przez Polskę z Pomorzem Gdańskim.

Jednym z zadań WIOŚ w Łodzi jest ocena stanu akustycznego na terenie województwa łódzkiego. Ocena jest przeprowadzana w oparciu o pomiary równoważnego poziomu dźwięku dla pory dnia i nocy dla dwóch rodzajów hałasu w środowisku (przemysłowego i drogowego). Na terenie gminy Widawa nie prowadzono pomiarów hałasu drogowego, kolejowego i przemysłowego.

Program ochrony środowiska dla Gminy Widawa na lata 2018 – 2021 z perspektywą na lata 2122 - 2025

4.2.1. Analiza SWOT dla obszaru zagrożenia hałasem

Obszar interwencji: ochrona przed hałasem	
MOCNE STRONY (czynniki wewnętrzne)	SŁABE STRONY (czynniki wewnętrzne)
brak zakładów przemysłowych, emitujących hałas o znacznym natężeniu	postępujący wzrost natężenia ruchu drogowego
brak dróg ekspresowych i autostrad o dużym natężeniu ruchu	brak monitoringu hałasu na terenie gminy
SZANSE	ZAGROŻENIA
zapoczątkowanie systemu monitoringu hałasu na terenie gminy	Niedostateczny poziom funduszy na inwestycje, zmierzające do poprawy stanu środowiska akustycznego
działania zmniejszające hałas samochodowy (stosowanie cichych nawierzchni, dźwiękoszczelnych okien itp.)	rosnąca liczba pojazdów oraz zły stan techniczny pojazdów

4.3. Pola elektromagnetyczne

Podstawowym aktem prawnym, regulującym zasady ochrony środowiska przed polami elektromagnetycznymi, jest ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2018 r. poz.799 z późn. zm.). Zgodnie z ww. ustawą na pojęcie pola elektromagnetycznego składają się pola elektryczne, magnetyczne oraz elektromagnetyczne o częstotliwościach od 0 Hz do 300 GHz, które tworzą zakres promieniowania elektromagnetycznego niejonizującego.

Dopuszczalne poziomy pól elektromagnetycznych w środowisku określone zostały w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz. U. 2003 Nr 192, poz. 1883). Ochrona przed polami polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu środowiska poprzez:

- utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych lub co najmniej na tych poziomach
- zmniejszanie poziomów pól elektromagnetycznych co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane.

Źródłami sztucznego promieniowania elektromagnetycznego w środowisku są przede wszystkim stacje bazowe GSM/UMTS/CDMA/LTE, nadajniki RTV, linie i stacje elektroenergetyczne. Należy pamiętać, iż źródłem promieniowania elektromagnetycznego są także urządzenia codziennego użytku tj. telewizory, monitory, mikrofalówki, telefony komórkowe oraz inne urządzenia, wykorzystujące energię elektryczną.

W odniesieniu do Gminy Widawa źródłami promieniowania są: napowietrzna, przesyłowa linia elektroenergetyczna, stacje elektroenergetyczne oraz stacje transformatorowe.

Program ochrony środowiska dla Gminy Widawa na lata 2018 – 2021 z perspektywą na lata 2122 - 2025

Źródłami zaopatrzenia Gminy Widawa w energię elektryczną są stacje zasilające (110/15 kV) „Kozuby” w gminie Sędziejowice oraz „Rusiec” - stacja położona w gminie o tej samej nazwie (gmina Rusiec). Z wyżej wymienionych stacji na teren gminy dystrybuowana i przesyłana jest energia o mocy 110/15 kV, która pracuje w układzie magistralnych i odgałęźnych linii napowietrznych z lokalnymi stacjami transformatorowo-rozdzielczymi, usytuowanymi w poszczególnych miejscowościach. Ze stacji tych energia elektryczna doprowadzana jest do poszczególnych użytkowników miejscowymi liniami rozdzielczymi niskiego napięcia (0,4/0,23 kV). Operatorem całego układu sieci elektroenergetycznej jest Zakład Energetyczny Łódź – Teren S.A. z siedzibą w Wieluniu. Przez teren Gminy Widawa przebiega linia energetyczna wysokiego napięcia (110 kV) relacji Zduńska Wola – Kozuby – Rusiec – Trębaczew (*źródło: Strategia Rozwoju Gminy Widaw na lata 2016 - 2020*).

Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w Łodzi prowadzi okresowe badania poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku. Głównym celem monitoringu jest określenie wartości natężenia promieniowania elektromagnetycznego w środowisku i ewentualne określenie obszarów, na których dochodzi do przekroczeń dopuszczalnych wartości natężenia PEM. W 2016 r. na terenach wiejskich gęstość mocy pola elektromagnetycznego nie przekroczyła dolnej granicy oznaczalności wynoszącej 0,0002 W/m².

4.3.1. Analiza SWOT dla obszaru pola elektromagnetycznego

Obszar interwencji: pola elektromagnetyczne	
MOCNE STRONY (czynniki wewnętrzne)	SŁABE STRONY (czynniki wewnętrzne)
brak przekroczeń dopuszczalnych poziomów natężenia promieniowania elektromagnetycznego	stan techniczny linii napowietrznych
przewodzone pomiary natężenie pola elektromagnetycznego	ryzyko powstania awarii w wyniku warunków pogodowych
SZANSE	ZAGROŻENIA
rozwój państwowego monitoringu środowiska, umożliwiającego szybkie reagowanie w przypadku wzrostu emisji	wzrastająca ilość urządzeń emitujących pole elektromagnetyczne
racjonalny dobór lokalizacji nowych urządzeń emitujących PEM	niepełna wiedza na temat oddziaływania pól elektromagnetycznych na zdrowie ludzi

4.4. Gospodarowanie wodami

4.4.1. Wody powierzchniowe

Obszar gminy Widawa leży całkowicie w dorzeczu rzeki Odry w regionie wodnym Warty. Głównym ciekim wodnym, przepływającym przez północną i wschodnią część gminy, jest rzeka

Program ochrony środowiska dla Gminy Widawa na lata 2018 – 2021 z perspektywą na lata 2122 - 2025

Widawka z dopływem Chrzastawką. Rzeka ta uchodzi do Grabi. Przez centrum gminy przepływa rzeka Nieciecz. Sieć rzeczna rozwinięta jest dość równomiernie na całym terenie gminy.

Oprócz wymienionych rzek na terenie gminy znajduje się wiele mniejszych rowów i cieków, mających swe źródła na terenach podmokłych. Wszystkie wody, płynące na terenie gminy, mają charakter nizinny. Charakteryzują się krótkotrwałymi wezbrzeniami tylko w okresach nasilenia opadów, długotrwałymi stanami niskimi i niedużymi przepływami średnimi. Wszystko to powoduje, że w czasie długotrwałych opadów bądź wiosennych roztopów może wystąpić zagrożenie podtapianiem.

Gmina położona jest w obrębie następujących jednolitych części wód powierzchniowych:

- RW600016182729 – Chrzastawka
- RW60001618274 – dopływ z Lucjanowa
- RW60001618276 – Dopływ spod Józefowa
- RW60001718194 – Dopływ z Zabłocia
- RW6000171829299 – Nieciecz
- RW600019181999 – Warta od Wierznicy do Widawki
- RW600019182899 – Grabia od dopływu z Anielina do ujścia
- RW60001918299 – Widawka od Krasówki do ujścia

Na terenie Gminy Widawa w zlewniach: Chrzastawki, dopływu z Lucjanowa, dopływu z Zabłocia i Grabi, od dopływu z Anielina do ujścia, sklasyfikowano zły stan jednolitych części wód powierzchniowych, z zagrożeniem nieosiągnięcia celów środowiskowych, określonych w Programie wodno-środowiskowym. Powodem sklasyfikowania JCWP są presje komunalne. W ramach działań naprawczych wskazanych, w aPWŚK, wymieniono konieczność porządkowania systemu gospodarki ściekowej: w tym regularny wywóz nieczystości płynnych.

W zlewni Widawki, od Krasówki do ujścia i Niecieczy, sklasyfikowano zły stan jednolitych części wód powierzchniowych, ze sztuczną częścią wód i umiarkowanym stanem ekologicznym. W obecnej sytuacji istnieje zagrożenie nieosiągnięcia celów środowiskowych, określonych w Programie wodno-środowiskowym kraju. Wśród działań naprawczych wymieniono regularny wywóz nieczystości ciekłych, budowę nowych zbiorników bezodpływowych oraz remont istniejących, budowę indywidualnych systemów oczyszczania ścieków.

W zlewniach dopływu spod Józefowa i Warty od Wierznicy do Widawki cele środowiskowe, określone w Programie wodno-środowiskowym kraju, nie są zagrożone. Wody posiadają dobry stan ekologiczny i chemiczny.

Na terenie gminy Widawa nie ma dużych zbiorników wodnych, istnieje natomiast kilkanaście niewielkich zbiorników wodnych. Wody stojące stanowią: podmokłe tereny torfowo-bagienne oraz zbiorniki systemów melioracyjnych.

4.4.2. Urządzenia melioracyjne

Gospodarowanie zasobami wodnymi na użytkach rolnych regulowane jest poprzez urządzenia melioracyjne. Melioracje wodne dzieli się na podstawowe i szczegółowe.

Państwowe Gospodarstwo Wody Polskie prowadzi ewidencję urządzeń melioracji wodnych oraz zmeliorowanych gruntów na podstawie baz danych prowadzonych przez:

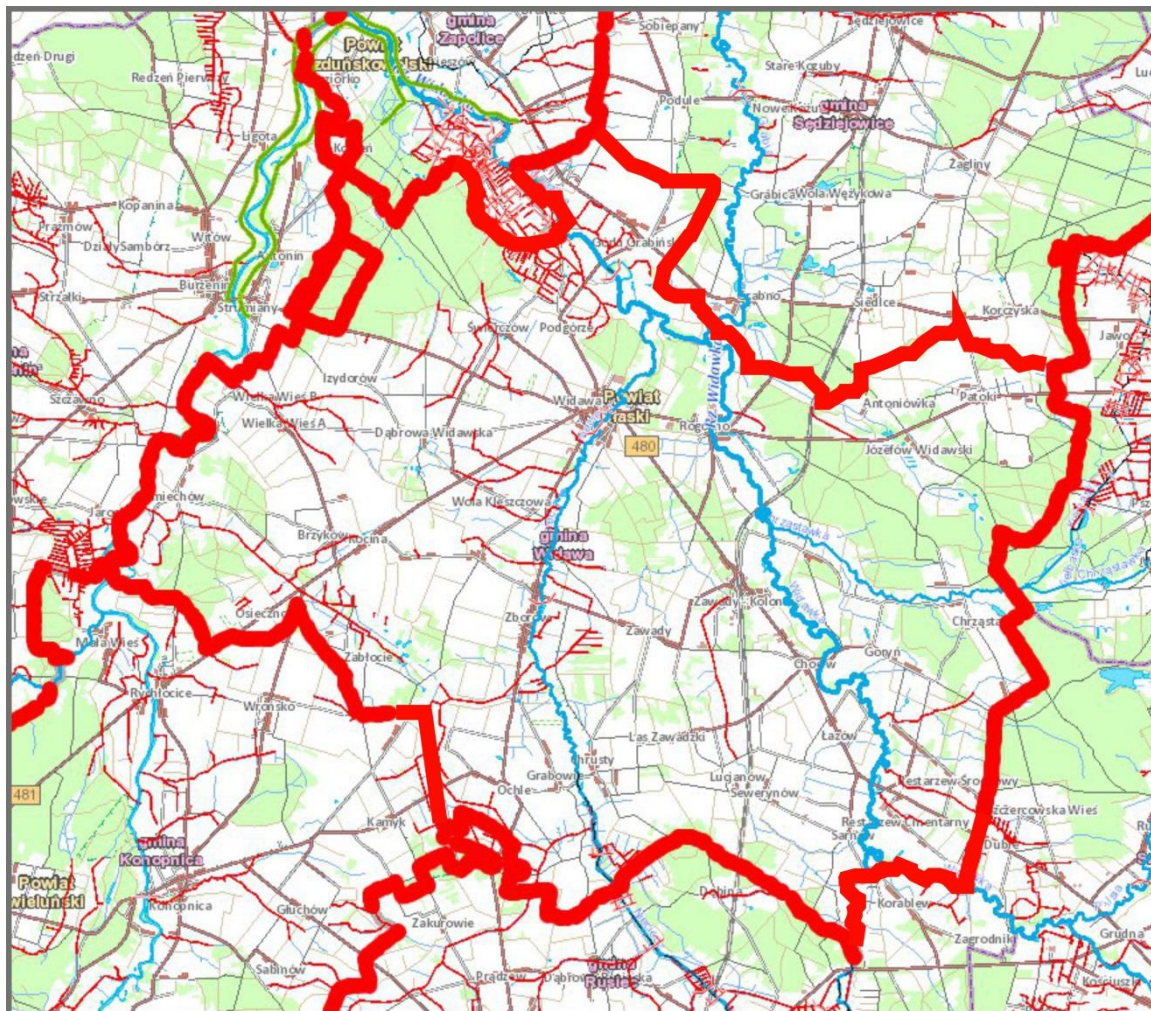
- 1) starostę
- 2) właściwy organ ochrony przyrody

Program ochrony środowiska dla Gminy Widawa na lata 2018 – 2021 z perspektywą na lata 2122 - 2025

3) organy właściwe do wydawania zgód wodnoprawnych.

Utrzymanie urządzeń melioracji szczegółowych należy do właścicieli gruntów. Na omawianym terenie występują podstawowe i szczegółowe urządzenia melioracji wodnych tj. zastawki, stopnie, przepusty z piętrzeniem, rowy.

Rysunek 4. Melioracje na terenie Gminy Widawa

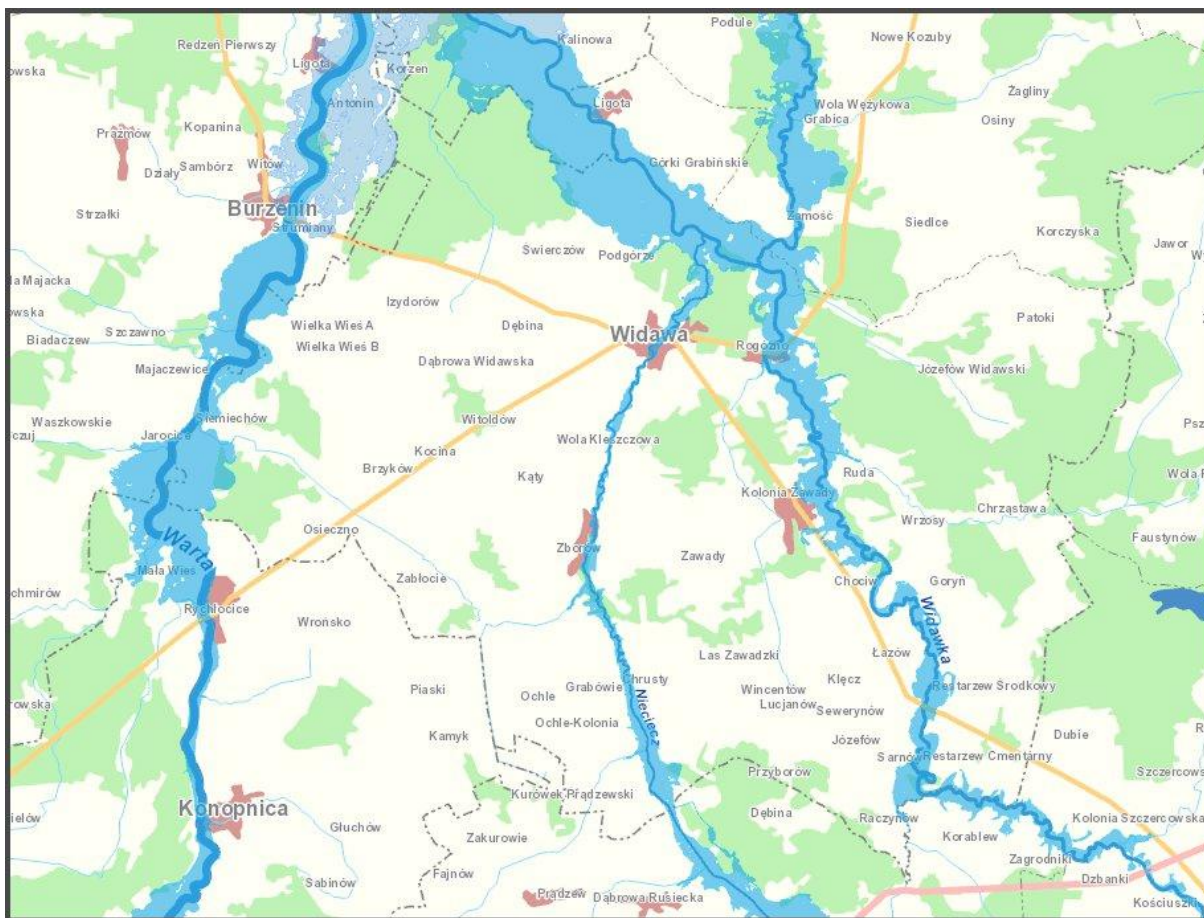
Źródło: Opracowanie własne na podstawie <http://geoportal.lodzkie.pl>, stan na 31.12.2017 r.

4.4.3. Zagrożenie powodzią

Kraje członkowskie UE-wskutek wprowadzenia Dyrektywy 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim (tzw. Dyrektywa Powodziowa)-zobowiązane są do opracowania dokumentacji związanej z zarządzaniem ryzykiem powodziowym. Prezes Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej sporządził mapy zagrożenia powodziowego oraz mapy ryzyka powodziowego. Objęły one swoim zasięgiem także gminę Widawa, w wariantach zagrożenia powodzią. Obszar zagrożenia powodziowego występuje wzdłuż rzeki Widawka, Warta, Grabia i Nieciecz.

Program ochrony środowiska dla Gminy Widawa na lata 2018 – 2021 z perspektywą na lata 2122 - 2025

Rysunek 5. Mapa ryzyka powodziowego wzdłuż rzek Gminy Widawa

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <http://mapy.isok.gov.pl/imap/>

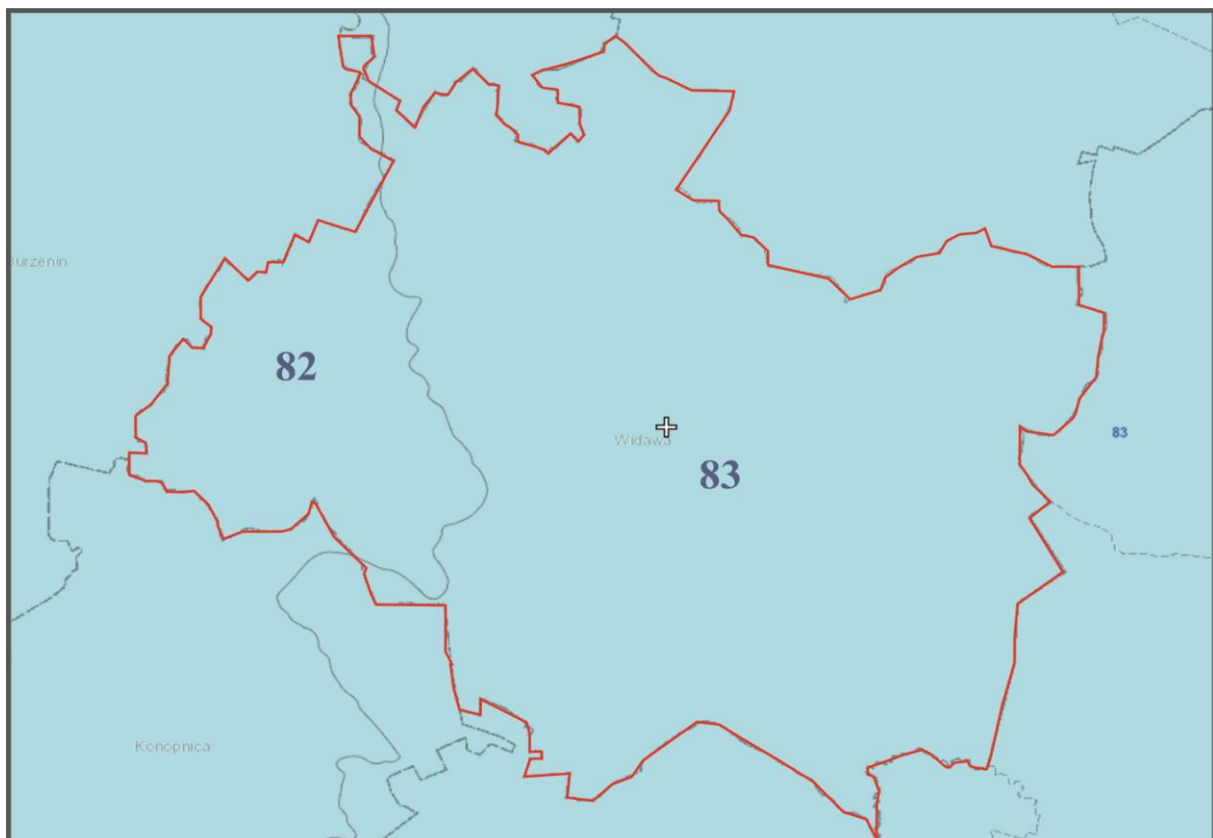
4.4.4. Wody podziemne

Jednolite części wód podziemnych (JCWPd) obejmują wody podziemne, które występują w warstwach wodonośnych o porowatości i przepuszczalności, umożliwiających pobór znaczący w zaopatrzeniu ludności w wodę lub przepływ o natężeniu znaczącym dla kształtowania pożądanego stanu wód powierzchniowych i ekosystemów lądowych.

Na obszarze gminy Widawa znajdują się 2 JCWPd o numerach 82, 83. W JCWPd nr 82 woda posiada dobry stan chemiczny, ilościowy i ogólny. Wody słodkie występują na głębokości ok. 200 m, zajmują powierzchnię 145,58 km² w granicach gminy Widawa. Zasoby wód podziemnych, dostępne do zagospodarowania, wynoszą 201 030 m³/d. W JCWPd nr 83 woda posiada dobry stan chemiczny, słaby stan ilościowy i ogólny. Wody słodkie występują na głębokości ok. 200 m, zajmują powierzchnię 2415,78 km². Zasoby wód podziemnych dostępne do zagospodarowania wynoszą 342 720 m³/d.

Program ochrony środowiska dla Gminy Widawa na lata 2018 – 2021 z perspektywą na lata 2122 - 2025

Rysunek 6. Lokalizacja JCWPd na obszarze Gminy Widawa

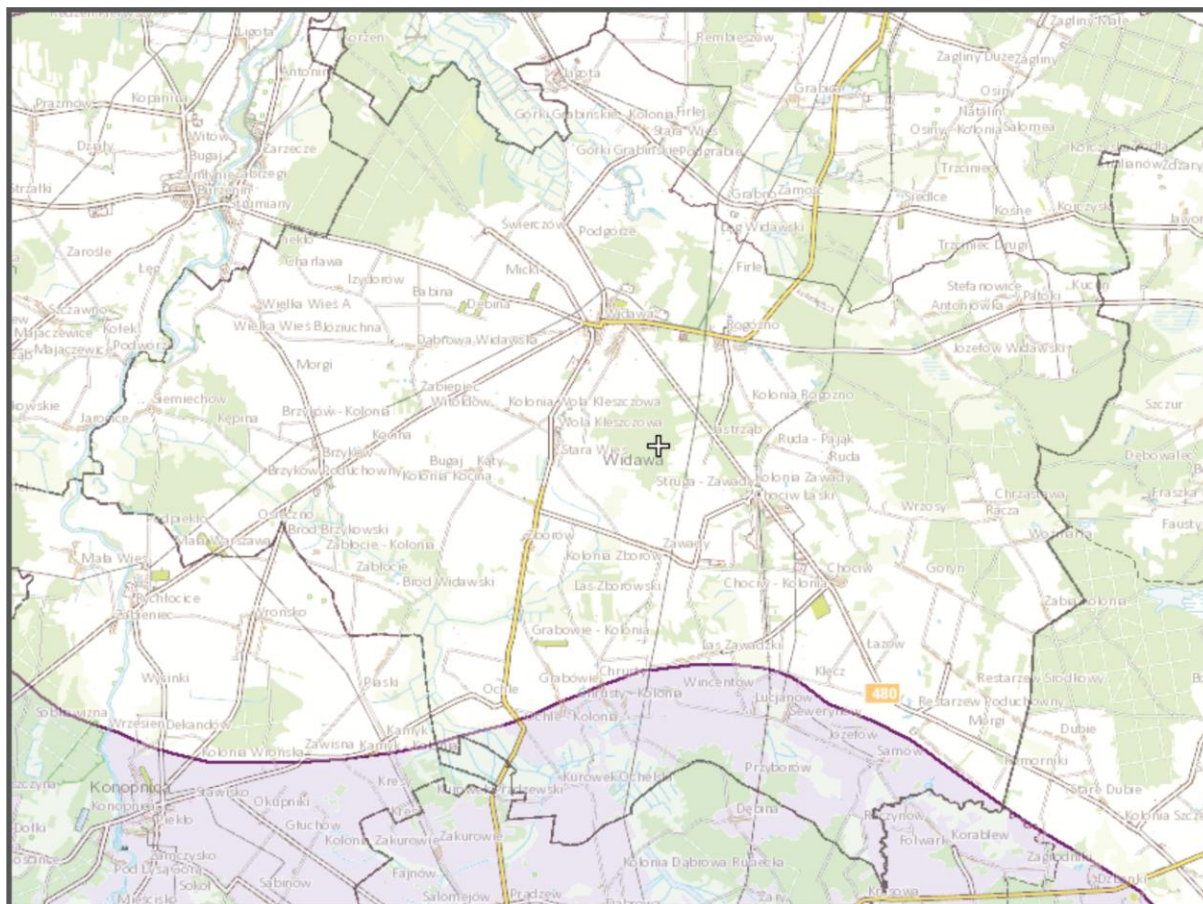

Źródło: opracowanie własne na podstawie Państwowej Służby Hydrogeologicznej, <http://epsh.pgi.gov.pl/epsh/>

Południowa część gminy Widawa położona jest w obrębie Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GWZP) nr 326 Zbiornik Częstochowa o powierzchni ogólnej 1372,2 km². Jest to zbiornik krasowo-szczelinowy o głębokości od 5 do 150 m.

Program ochrony środowiska dla Gminy Widawa na lata 2018 – 2021 z perspektywą na lata 2122 - 2025

Rysunek 7. Lokalizacja głównego zbiornika wód podziemnych nr 151 na terenie Gminy Widawa

Źródło: opracowanie własne na podstawie Państwowej Służby Hydrogeologicznej, <http://epsh.pgi.gov.pl/epsh/>

4.4.5. Analiza SWOT dla obszaru gospodarowania wodami

Obszar interwencji: gospodarowanie wodami	
MOCNE STRONY (czynniki wewnętrzne)	SŁABE STRONY (czynniki wewnętrzne)
dobry stan ekologiczny i chemiczny wód dopływu spod Józefowa i Warty od Wierznicy do Widawki	występowanie JCWP o złym stanie
dobry stan ekologiczny, chemiczny i ogólny wód podziemnych	możliwość zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych przez zanieczyszczenia pochodzenia komunikacyjnego, przemysłowego, rolniczego, bytowego
SZANSE	ZAGROŻENIA
opracowanie aktualizacji planów gospodarowania wodami dla dorzeczy	dopływ zanieczyszczeń spoza gminy
wzrost zainteresowania społeczeństwa problematyką gospodarowania wodami oraz wzrost świadomości ekologicznej	zmiany klimatyczne sprzyjające występowaniu powodzi i suszy

Program ochrony środowiska dla Gminy Widawa na lata 2018 – 2021 z perspektywą na lata 2122 - 2025

4.5. Gospodarka wodno-ściekowa

4.5.1. Zaopatrzenie w wodę

Zaopatrzenie ludności w wodę odbywa się poprzez wodociąg z 4 ujęć, zlokalizowanych w miejscowościach: Widawa, Chociw, Brzyków i Górki Grabiańskie. Sieć wodociągowa w gminie Widawa jest dobrze rozwinięta, 84,2% gospodarstw korzysta z wodociągu gminnego. Do sieci wodociągowej przyłączonych jest 2316 posesji. Łączna długość sieci wodociągowej wynosi 178,1 km (obecnie planuje się budowę sieci wodociągowej w miejscowościach: Ruda, Raczynów i Chrzastawa). Średnie zużycie wody na 1 mieszkańca w ciągu doby wynosi ok. 88 l. Woda wykorzystywana jest również na cele gospodarcze do hodowli zwierząt.

Tabela 3. Zestawienie sprzedaży wody

Rok	Ilość wody w m ³	Średnia ilość wody w m ³ /dobę
2017	Widawa: 149355,3 Górki: 11342,5 Chociw: 60256,5 Brzyków: 22849,6	Widawa: 409 Górki: 31,1 Chociw: 165 Brzyków: 62,6
2016	Widawa: 162748,2 Górki: 121220 Chociw: 63489,4 Brzyków: 24765,0	Widawa: 445,9 Górki: 33,2 Chociw: 174 Brzyków: 67,85

Ujęcie Widawa

Ujęcie to stanowią cztery otwory studzienne – dwa przy ul. Kielczygłowskiej i 2 przy ul. Wieluńskiej, odwiercone do głębokości 32,5 m, 30,0 m, 40,0 m i 42,0 m ujmujące wody z poziomu czwartorzędowego. Maksymalna, godzinowa wydajność ujęcia wynosi $Q = 74,9 \text{ m}^3/\text{h}$. Wydajność dobową średnią określono na $718,8 \text{ m}^3/\text{d}$, natomiast wydajność roczną na $262\,356,0 \text{ m}^3/\text{rok}$.

Ujęcie Chociw

Ujęcie wody w Chociwiu stanowią dwa otwory studzienne o głębokościach 51,0 m i 50,0 m, ujmujące wody z poziomu dolnej kredy. Woda z ujęcia wykorzystywana jest do zaopatrzenia w wodę wodociągu publicznego, obsługującego miejscowość Chociw. Maksymalna, godzinowa wydajność studni wynosi $Q = 50 \text{ m}^3/\text{h}$. Wydajność dobową średnią określono na $351,0 \text{ m}^3/\text{d}$, natomiast wydajność roczną na $128\,115 \text{ m}^3/\text{rok}$.

Ujęcie Brzyków

Ujęcie to składa się z 2 studni głębinowych o głębokości 30,0 m każda, odwierconych do poziomu czwartorzędowego. Maksymalna, godzinowa wydajność studni wynosi $Q = 25 \text{ m}^3/\text{h}$. Wydajność dobową średnią określono na $123,5 \text{ m}^3/\text{d}$, natomiast wydajność roczną na $45\,078 \text{ m}^3/\text{rok}$.

Program ochrony środowiska dla Gminy Widawa na lata 2018 – 2021 z perspektywą na lata 2122 - 2025

Ujęcie Górki Grabiańskie

Ujęcie to składa się ze studni głębinowej o głębokości 30,0 m, odwierconej do poziomu kredowego. Maksymalna, godzinowa wydajność studni wynosi $Q = 13,5 \text{ m}^3/\text{h}$. Wydajność dobową średnią określono na $60 \text{ m}^3/\text{d}$, natomiast wydajność roczną na $16\,984 \text{ m}^3/\text{rok}$.

4.5.2. Odprowadzanie ścieków

Na terenie gminy wybudowano 11 km sieci kanalizacyjnej. Do sieci podłączonych jest 357 budynków mieszkalnych jednorodzinnych, wielorodzinnych oraz instytucji publicznej z miejscowości Widawa i Ligota tj. 1428 mieszkańców gminy (źródło: dane GUS). Wytworzone przez mieszkańców ścieki odbierane są kolektorami zbiorczymi i transportowane do oczyszczalni ścieków zlokalizowanej w Widawie i w Ligocie.

Tabela 4. Zestawienie ilości ścieków z sieci kanalizacyjnej w latach 2016 – I pół. 2018

Rok	Ilość ścieków w m^3	Średnia Ilość ścieków w $\text{m}^3/\text{dobę}$
I pół. 2018	Widawa 28866 Ligota: 4114	Widawa:158 Ligota:29,5
2017	Widawa: 62185 Ligota: 8286	Widawa: 170 Ligota: 22,7
2016	Widawa: 55710 Ligota: 7568	Widawa:153 Ligota: 20,7
2015	Widawa:42797 Ligota: 8448	Widawa: 117 Ligota: 23,2

Z terenów nieskanalizowanych ścieki dowożone są wozami asenizacyjnymi.

Tabela 5. Zestawienie ilości ścieków dowożonych taborem asenizacyjnym w latach 2015 – I kw. 2018

Rok	Ilość ścieków w m^3	Średnia ilość ścieków w m^3 /dobę
I półrocze 2018	3458	18,9
2017	6482,5	17,7
2016	5754,5	15,7
2015	5241	14

Istniejąca oczyszczalnia w Ligocie posiada przepustowość, umożliwiającą przyjęcie średnio 28 m^3 ścieków na dobę, o maksymalnych stężeniach substancji zanieczyszczających BZT_5 - $40 \text{ mgO}_2/\text{l}$, zawiesina ogólna - 50 mg/l , ChZTcr - $150 \text{ mgO}_2/\text{dm}^3$. Oczyszczalnia ta pracuje w oparciu o technologię niskoobciążonego osadu czynnego. Oczyszczone ścieki wpuszczane są do rzeki Widawki zgodnie z pozwoleniem wodnoprawnym nr EZ.6341.51.2015.

Program ochrony środowiska dla Gminy Widawa na lata 2018 – 2021 z perspektywą na lata 2122 - 2025

Oczyszczalnia ścieków w Widawie posiada przepustowość, umożliwiającą przyjęcie średnio 195 m³ ścieków na dobę, o maksymalnych stężeniach substancji zanieczyszczających BZT₅ - 40 mgO₂/l, zawiesina ogólna – 50 mg/l, ChZTcr – 150 mgO₂/dm³. Oczyszczalnia ta pracuje w oparciu o technologię osadu czynnego. Do oczyszczalni dopływają ścieki z Widawy oraz ścieki z zakładu masarskiego. Po oczyszczaniu, opartym na procesach mechaniczno-biologiczno-chemicznych, ścieki odprowadzane są poprzez wylot do rzeki Nieciecz, zgodnie z pozwoleniem wodnoprawnym nr OS.6223-6/10. Odwodniony i ustabilizowany osad składowany jest na poletku pod wiatą i wywożony na składowisko odpadów.

Na terenie oczyszczalni funkcjonuje stacja zlewna ścieków dowożonych. Obiekt zapewnia pomiar objętości dowożonych nieczystości ciekłych.

Zgodnie z ustawą z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2017 r., poz. 1566 z późn. zm.) oraz ustawą z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2017 r., poz. 1289 z późn. zm.), w przypadku gdy budowa sieci kanalizacyjnej jest technicznie lub ekonomicznie nieuzasadniona, konieczne jest wyposażenie nieruchomości w zbiornik bezodpływowy nieczystości ciekłych lub w przydomową oczyszczalnię ścieków bytowych, spełniające wymagania określone w przepisach odrębnych. Jeżeli nieruchomość jest wyposażona w przydomową oczyszczalnię ścieków, spełniającą wymagania określone w przepisach odrębnych, to przyłączenie nieruchomości do nowo powstałej sieci kanalizacyjnej nie jest obowiązkowe.

W związku z niskim stopniem skanalizowania (19,1% populacji), na terenie gminy mieszkańcy korzystają głównie ze zbiorników bezodpływowych.

4.5.3 Analiza SWOT dla obszaru gospodarki wodno-ściekowej

Obszar interwencji: gospodarka wodno - ściekowa	
MOCNE STRONY (czynniki wewnętrzne)	SŁABE STRONY (czynniki wewnętrzne)
84,2 % populacji podłączonej do sieci wodociągowej	tylko 19,1 % populacji korzystającej z sieci kanalizacyjnej
istniejące oczyszczalnie ścieków komunalnych	brak kontroli zbiorników bezodpływowych
bieżące inwestycje dotyczące rozbudowy infrastruktury wodno - ściekowej	odprowadzanie ścieków nieoczyszczonych lub niedostatecznie oczyszczonych
SZANSE	ZAGROŻENIA
wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa	możliwość przeniknięcia zanieczyszczeń do poziomów wodonośnych
rozbudowa zbiorczej sieci kanalizacyjnej i budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gmin sąsiednich	zagrożenie czystości wód poprzez zrzut nieoczyszczonych ścieków na terenach gmin sąsiednich
opracowanie aktualizacji planów gospodarowania wodami	brak środków finansowych na inwestycje gospodarcze oraz trudności w pozyskaniu środków pomocowych

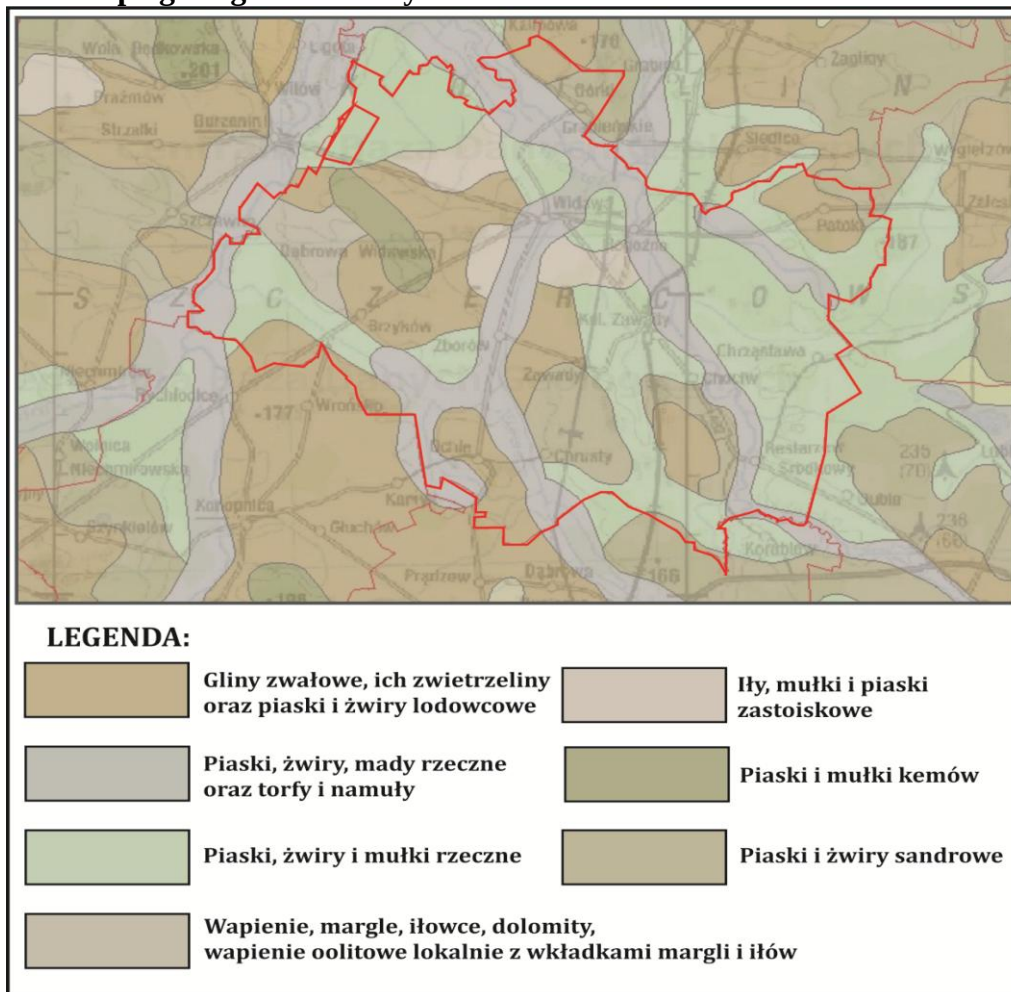
4.6. Zasoby geologiczne

4.6.1. Rzeźba terenu i budowa geologiczna

Gmina Widawa leży u zbiegu dwóch mezoregionów geograficznych, należących do makroregionu Niziny Południowowielkopolskiej w podprowincji Nizin Środkowopolskich. Całość obszaru należy do Kotliny Szczercowskiej i Wysoczyzny Łaskiej. Obszar Gminy Widawa leży na pograniczu niecki mogileńsko – łódzkiej i monokliny przedsudeckiej. Granica pomiędzy tymi jednostkami biegnie z północnego zachodu na południowy wschód, w pobliżu Woli Będkowskiej, Burzenina i Woli Kleszczowej. Najstarsze są tu utwory karbonu dolnego, na którym znajdują się osady permu, triasu, jury, kredy, trzeciorzędu, czwartorzędu. Utwory górnej jury w części zachodniej i środkowej gminy występują bezpośrednio pod pokrywą osadów czwartorzędowych, ujawniają się na powierzchni koło Burzenia, Wielkiej Wsi i Brzykowa. W części północnej i północno - wschodniej przesłonięte są utworami kredy i czwartorzędu. Natomiast w części południowej i południowo - zachodniej występują pod pokrywą osadów trzeciorzędowych i czwartorzędowych. Utwory górnej jury stanowią ropy margliste z wkładkami margli i wapieni. Część stropową budują wapienie przewarstwione ropy, marglami lub marglami ilastymi. Osady kredy, występujące w północnej i północno - wschodniej części obszaru, reprezentowane są przez osady kredy górnej i kredy dolnej. Kredę stanowią piaski kwarcowe, a w partii stropowej glaukonitowe z konglomeratami fosforitów. Kredę górną w części spągowej budują margle i ropy. Nad nimi występują: wapienie i margle z krzemieniami, opoki i margle z czertami, a w stropowej partii występują opoki z czertami oraz margle z krzemieniami. Utwory kredy występują na powierzchni w dolinie Warty. Utwory trzeciorzędowe pokrywają południową i południowo - zachodnią część obszaru oraz niewielki fragment przy północno – wschodniej granicy. Część spągową osadów trzeciorzędowych stanowią: ropy zwietrzelinowe, rumosz skalny, ropy ze szczątkami drewna, lignitu i ropami krzemienistymi lub piaski z lignitem i głazikami wapieni. Nad nimi występują: ropy, mułki i piaski z wkładkami węgla brunatnego. Utwory czwartorzędowe pokrywają prawie w całości omawiany teren. Są to głównie osady plejstocenu, reprezentowane przez utwory trzech zlodowaceń, od południowopolskich (piaski, piaski ze żwirami pochodzenia rzeczno-wodnolodowcowego, dwa poziomy gliny zwałowych oraz ropy pochodzenia zastoiskowego) po północnopolskie (głównie trasy nadzalewowe starsze i młodsze, zbudowane z piasków rzecznych. Dna głębokich dolin starorzecznych rzeki Warty wypełniają torfy z przewarstwieniami ilasto - mułkowymi). Najstarszymi utworami czwartorzędu są osady preplejstocenu. Są to piaski rzeczne ze żwirami i głazikami skał lokalnych, występujących w dnach kopalnych form wklęsłych. Na powierzchni tarasów nadzalewowych i na wysoczyznach piaski eoliczne tworzą rozległe pokrywy oraz budują formy wydymowe (*źródło: Strategia rozwoju Gminy Widawa na lata 2016 -2020*)

Program ochrony środowiska dla Gminy Widawa na lata 2018 – 2021 z perspektywą na lata 2122 - 2025

Rysunek 8. Mapa geologiczna Gminy Widawa

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Centralnej bazy danych geologicznych Państwowego Instytutu Geologicznego

4.6.2. Surowce mineralne

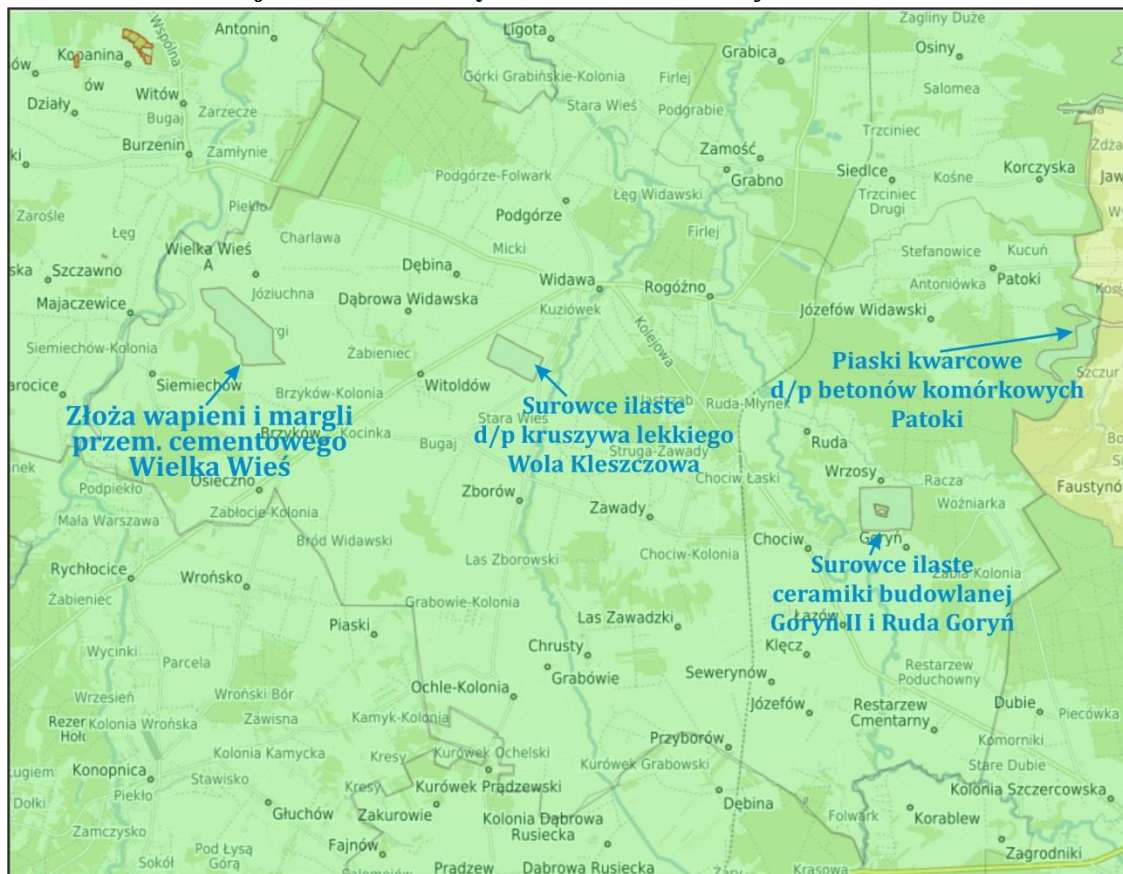
Zgodnie z informacjami dostępnymi na stronie internetowej Państwowego Instytutu Geologicznego na terenie gminy Widawa występują złoża surowców mineralnych, głównie kruszyw naturalnych, których charakterystyka została przedstawiona w tabeli 4 oraz na rysunku 9.

Tabela 6. Złoża kruszyw naturalnych na terenie gminy Widawa

ID	Nazwa złoża	Kopaliny	Powierzchnia złoża
1875	Wielka Wieś	Wapienie i margle przem. cementowego	1067946 m ²
1283	Wola Kleszczowa	Surowce ilaste d/p kruszywa lekkiego	485390 m ²
6693	Goryń II	Surowce ilaste ceramiki budowlanej	33300 m ²
2408	Ruda Goryń	Surowce ilaste ceramiki budowlanej	760027 m ²
2672	Patoki	Piaski kwarcowe d/p betonów komórkowych	697696 m ²

Program ochrony środowiska dla Gminy Widawa na lata 2018 – 2021 z perspektywą na lata 2122 - 2025

Rysunek 9. Lokalizacja złóż mineralnych na terenie Gminy Widawa

Źródło: Opracowanie własne na podstawie zasobów Państwowego Instytutu Geologicznego, <http://cbdgmapa.pgi.gov.pl/arcgis/services/midas/MapServer/WMSServer>

4.6.3. Analiza SWOT dla obszaru zasobów geologicznych

Obszar interwencji: zasoby geologiczne	
MOCNE STRONY (czynniki wewnętrzne)	SŁABE STRONY (czynniki wewnętrzne)
złóża kruszyw naturalnych	zmiany w użytkowaniu terenu na przestrzeni wielu lat
zróżnicowanie hipsometryczne i genetyczne form rzeźby terenu, dające szerokie możliwości zagospodarowania terenu	możliwość lokalnej - niekontrolowanej eksploatacji surowców
SZANSE	ZAGROŻENIA
wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego odpowiednich zapisów, dotyczących ochrony powierzchni ziemi	presja ze strony działających podmiotów gospodarczych, zajmujących się eksploatacją złóż kopalin
działania Państwowego Instytutu Geologicznego oraz Urzędu Górniczego	powstawanie nielegalnych wysypisk śmieci w dołach po wyrobisku

Program ochrony środowiska dla Gminy Widawa na lata 2018 – 2021 z perspektywą na lata 2122 - 2025

4.7. Gleby

Właściwości gleb, stanowiące jeden z podstawowych komponentów środowiska przyrodniczego, decydują o ich przydatności dla rolniczego wykorzystania. Warunki przyrodnicze powodują, że gleby gminy Widawa zaliczają się do dość słabych. W znacznej mierze zaliczane są do IV, V i VI klasy bonitacyjnej, tylko w niewielkiej ilości do klasy II i III. Najlepsze gleby wytworzyły się na glinach i piaskach zaglinionych. Są to występujące sporadycznie gleby brunatne (największy zwarty ich kompleks występuje na zachód od Widawy) oraz znajdujące się na dość dużym obszarze gleby płowe (pseudobielicowe). Na piaskach luźnych i słabo zaglinionych wykształciły się słabe gleby bielicowe i rdzawe. Zajmują one znaczne obszary gminy i w większości porośnięte są lasami. Fragmentarycznie, w dolinach rzecznych, występują gleby glejowe, murszowe i mady oraz inne związane z bardzo wilgotnym podłożem osadów rzecznych. W okolicy Brzykowa i Wielkiej Wsi A i B występują związane z podłożem wapiennym rędziny. Najbardziej wartościowe gleby występują na zachód od Widawy i stanowią one pszenne – dobry i żytnio- ziemniaczany bardzo dobry kompleks rolniczy.

4.7.1. Analiza SWOT dla obszaru gleby

Obszar interwencji: ochrona gleb	
MOCNE STRONY (czynniki wewnętrzne)	SŁABE STRONY (czynniki wewnętrzne)
występowanie II i III klasy gleb	niewłaściwe stosowanie nawozów sztucznych i środków ochrony roślin w rolnictwie
wprowadzenie w dokumentach strategicznych zapisów, zapobiegających zanieczyszczeniu gleb	duży odsetek gleb o niskich klasach bonitacyjnych
SZANSE	ZAGROŻENIA
stosowanie racjonalnej gospodarki nawozami sztucznymi	zmiany klimatyczne, powodujące m.in. przesuszanie gruntów
szkolenia rolników i bezpłatne doradztwo rolnicze	zagrożenie jakości gleb z uwagi na dominującą działalność rolniczą (degradacja biologiczna i chemiczna)
popularyzacja rolnictwa ekologicznego	niewłaściwa działalność rolnicza

4.8. Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów

4.8.1. Gospodarowanie odpadami komunalnymi

Gospodarka w zakresie odpadów komunalnych na terenie Gminy Widawa prowadzona jest na podstawie „Regulaminu utrzymania czystości, porządku i gospodarki odpadami na terenie Gminy Widawa”, przyjętego na mocy uchwały Rady Gminy w Widawie nr XXI/193/13 z dnia 27 marca 2013 roku z późn. zm. Zgodnie z regulaminem, właściciele nieruchomości są zobowiązani do utrzymania czystości oraz porządku poprzez:

1. zbieranie w sposób selektywny następujących rodzajów odpadów komunalnych:
 - 1) papier;
 - 2) metal;

Program ochrony środowiska dla Gminy Widawa na lata 2018 – 2021 z perspektywą na lata 2122 - 2025

- 3) tworzywa sztuczne;
- 4) opakowania wielomateriałowe;
- 5) szkło;
- 6) odpady ulegające biodegradacji, z podziałem na bioodpady i odpady zielone;
- 7) odpady komunalne zmieszane.

Odpady komunalne zmieszane, powstające na terenie nieruchomości, muszą być gromadzone w pojemnikach:

- w zabudowie jednorodzinnej - o pojemności od 0,12 m³ (120 l);
- w zabudowie wielorodzinnej - o pojemności od 0,24 m³ (240 l);
- w obiektach użyteczności publicznej - o pojemności od 0,12 m³ (120 l);

Odpady komunalne, które są segregowane, należy zbierać w pojemnikach:

- w zabudowie jednorodzinnej - o pojemności od 0,12 m³ (120 l);
- w zabudowie wielorodzinnej - o pojemności od 0,12 m³ (120 l);
- w obiektach użyteczności publicznej - o pojemności od 0,12 m³ (120 l);

Na terenie gminy ze strumienia odpadów komunalnych wydziela się również odpady problemowe tj. przeterminowane leki i chemikalia, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, zużyte baterie i akumulatory, meble i inne odpady wielkogabarytowe, odpady budowlano – rozbiórkowe, zużyte opony. Do przyjmowania tego rodzaju odpadów i ich okresowego magazynowania przeznaczony jest Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych w Widawie przy ul. Kiełczygłowskiej.

Wykaz firm, zajmujących się wywozem odpadów problemowych(tj. przeterminowane leki świetlówki itp.):

1. Eko – Region Sp. z o.o. ul. Bawelniana 18, 97 – 400 Bełchatów;
2. Wywóz Nieczystości oraz Przewóz Ładunków Wiesław Strach ul Kosmowskiego 6 m 94, 42-224 Częstochowa.
3. A.S.A. Eko – Polska Sp. z o.o., ul. Lecha 10, 41 – 400 Zabrze.

Odpady wielkogabarytowe, w tym meble, pochodzące z terenu nieruchomości i zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny- odbierane są dodatkowo przez firmę wywozową w ramach zorganizowanej raz w roku zbiórki.

Podmiotem odbierającym odpady komunalne od właścicieli nieruchomości jest Firma Eko - Region Sp. z o.o. Powyższe przedsiębiorstwo zostało wyłonione w drodze postępowania przetargowego nieograniczonego na odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych.

W 2017 r. z obszaru gminy zostały zebrane następujące ilości odpadów komunalnych:

Tabela 7. Ilości odpadów odebranych z terenu gminy w 2017 r.

Rok	Ilość odpadów [Mg]				
	Odpady zmieszane	Odpady opakowaniowe	Szkło	Bioodpady	Papier i tektura
2017	682,867	226,757	157,632	409,652	0,110

Źródło: Dane Urząd Gminy Widawa

Na terenie gminy Widawa w 2017 r. odebrano również:

- Opony – 11,04 [Mg]
- Odpady wielkogabarytowe – 87,53 [Mg]

Program ochrony środowiska dla Gminy Widawa na lata 2018 – 2021 z perspektywą na lata 2122 - 2025

- Zmieszane odpady z betonu, gruzu ceglanego, odpadowych materiałów ceramicznych i elementów wyposażenia - 6,920 [Mg]
- Baterie i akumulatory – 0,020 [Mg]
- Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne – 0,150 [Mg]

Systemem gospodarowania odpadami w 2017 roku zostało objętych 2486 nieruchomości. Znaczna część właścicieli nieruchomości zadeklarowała gromadzenie odpadów w sposób selektywny. Głównym założeniem nowelizacji ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach jest efektywne gromadzenie odpadów w sposób selektywny przez wszystkich właścicieli.

Z danych przekazanych przez Urząd Gminy w Widawie wynika, że wszystkie zmieszane odpady komunalne o kodzie 20 03 01 zostały poddane procesowi odzysku R12 (nie były składowane).

Region gospodarki odpadami

Zgodnie z ustawą o odpadach region gospodarki odpadami komunalnymi to, określony w wojewódzkim planie gospodarki odpadami, obszar sąsiednich gmin, liczący co najmniej 150 000 mieszkańców. Regionalną instalacją do przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK) jest zakład zagospodarowania odpadów o mocy przerobowej, wystarczającej do przyjmowania i przetwarzania odpadów z obszaru zamieszkałego przez co najmniej 120 000 mieszkańców, spełniający wymagania najlepszej dostępnej techniki lub technologii oraz zapewniający termiczne przekształcanie odpadów lub:

- mechaniczno - biologiczne przetwarzanie zmieszanych odpadów komunalnych i wydzielanie ze zmieszanych odpadów komunalnych frakcji, nadających się w całości lub w części do odzysku,
- przetwarzanie selektywnie zebranych odpadów zielonych i innych bioodpadów oraz wytwarzanie z nich produktu o właściwościach nawozowych lub środków wspomagających uprawę roślin, spełniającego wymagania określone w przepisach odrębnych,
- składowanie odpadów, powstających w procesie mechaniczno - biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych o pojemności pozwalającej na przyjmowanie przez okres nie krótszy niż 15 lat odpadów, w ilości nie mniejszej niż powstająca w instalacji do mechaniczno - biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych.

W Planie Gospodarki Odpadami dla Województwa Łódzkiego na lata 2016-2022 z uwzględnieniem lat 2023-2028 województwo zostało podzielone na cztery regiony gospodarki odpadami komunalnymi. Podział województwa, wraz z lokalizacją regionalnych instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych, przedstawia rysunek 10.

Program ochrony środowiska dla Gminy Widawa na lata 2018 – 2021 z perspektywą na lata 2122 - 2025

Rysunek 10. Lokalizacja regionalnych instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych w regionach gospodarki odpadami komunalnymi w województwie łódzkim

Źródło: Plan gospodarki odpadami dla województwa łódzkiego na lata 2016-2022 z uwzględnieniem lat 2023 - 2028

Gmina Widawa należy do Regionu II gospodarki odpadami komunalnymi, w którym funkcjonuje jedna instalacja mechaniczno-biologiczna do przetwarzania odpadów komunalnych, o statusie instalacji regionalnej o łącznej maksymalnej mocy przerobowej

Program ochrony środowiska dla Gminy Widawa na lata 2018 – 2021 z perspektywą na lata 2122 - 2025

części mechanicznej, kształtującej się na poziomie 27 714 Mg/rok i części biologicznej na poziomie 13 885 Mg/rok.

W regionie II funkcjonują dwie kompostownie odpadów zielonych o statusie instalacji regionalnych:

1. Kompostownia odpadów zielonych w m. Łódź - o łącznej maksymalnej mocy przerobowej na poziomie 19 000 Mg/rok
2. Kompostowania odpadów zielonych w m. Dylów A - o łącznej maksymalnej mocy przerobowej na poziomie 20 000 Mg/rok.

Na terenie regionu II obecnie istnieje jedno składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne o statusie instalacji regionalnej o wolnej pojemności – 70 000 m³ w Ruszyczynie.

Na terenie gminy Widawa nie ma składowisk odpadów. Najbliższe składowisko w województwie łódzkim znajduje się w Mostkach w powiecie zduńskowskim.

4.8.2. Odpady azbestowe

Gmina posiada opracowany Program usuwania i unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Widawa przyjęty Uchwałą Rady Gminy Widawa nr IV/13/14 z dnia 30 grudnia 2014 r.

Podstawowymi celami Programu są:

- oczyszczenie terenu gminy Widawa z azbestu;
- wyeliminowanie negatywnych zjawisk zdrowotnych u mieszkańców gminy;
- likwidacja negatywnego oddziaływania azbestu na środowisko i dotrzymanie standardów jakości środowiska;
- promowanie proekologicznych zachowań mieszkańców gminy.

Na terenie gminy zinwentaryzowano 5558,615 Mg odpadów azbestowych. W związku z realizacją Programu, usuniętych zostało ogółem 157,81 Mg wyrobów zawierających azbest. Źródłem finansowania zadań są środki własne z budżetu gminy Widawa oraz środki pozyskane z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi.

4.8.3. Padłe zwierzęta

Gmina Widawa posiada umowę na odbiór padłych zwierząt. W 2017 r. umowę realizowało Przedsiębiorstwo Przemysłowo – Handlowe „HETMAN” Spółka z o.o. z siedzibą w Florianów nr 24, 99-311 Bedlno. W 2018 r. podpisano umowę z Przedsiębiorstwem „JASTA” spółka z o.o. z siedzibą w Piotrkowie Trybunalskim ul. Pawłowska 4, 97-300 Piotrków Trybunalski. W 2018 r. odebrano 1 dzika i 19 zwierząt gospodarskich.

4.8.4. Analiza SWOT dla obszaru gospodarowania odpadami

Obszar interwencji: gospodarka odpadowa	
MOCNE STRONY (czynniki wewnętrzne)	SŁABE STRONY (czynniki wewnętrzne)
uporządkowany system gospodarki odpadami	dzikie wysypiska odpadów
mała ilość wytwarzanych odpadów niebezpiecznych	niska świadomość ekologiczna mieszkańców

Program ochrony środowiska dla Gminy Widawa na lata 2018 – 2021 z perspektywą na lata 2122 - 2025

SZANSE	ZAGROŻENIA
uchwalenie i realizacja „Planu Gospodarki Odpadami województwa łódzkiego na lata 2016 - 2022 z perspektywą na lata 2023- 2028 ”	rosnąca produkcja odpadów
powstawanie nowoczesnych instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych;	niedostateczny poziom recyklingu odpadów

4.9. Opieka nad bezdomnymi zwierzętami

W 2018 r. Uchwałą Rady Gminy nr LVI/340/2018 z dnia 28 marca 2018 r. przyjęto Program opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt w gminie Widawa w 2018 r. W ramach realizowanych zadań gmina zapewnia:

1. miejsca w schronisku dla zwierząt bezdomnych z terenu gminy;
2. opiekę nad wolno żyjącymi kotami, w tym ich dokarmianie;
3. bezpieczeństwo mieszkańcom gminy poprzez odławianie bezdomnych zwierząt;
4. zmniejszenie populacji bezdomnych zwierząt poprzez:
 - obowiązkową sterylizację albo kastrację zwierząt w schroniskach dla zwierząt,
 - poszukiwanie właścicieli dla bezdomnych zwierząt,
 - usypianie ślepych miotów;
5. wskazanie gospodarstwa rolnego w celu zapewnienia miejsca dla zwierząt gospodarskich;
6. całodobową opiekę weterynaryjną w przypadkach zdarzeń drogowych z udziałem zwierząt.

Zadania związane z opieką nad zwierzętami, w ramach umowy z gminą, realizuje Hotel dla zwierząt i ptactwa domowego Longin Siemiński, Lekarz weterynarii Wiesław Osiecki Firma Usługowo - Handlowa - Doradczą „Mini – Max” z siedzibą ul. Mickiewicza 37, 98-170 Widawa, Schronisko oraz Centrum Rehabilitacyjno-Szkoleniowo-Adopcyjne Wojtyszki 18, 98-277 Brąszewice. W tabeli poniżej zestawiono podstawowe dane związane z opieką nad bezdomnymi zwierzętami.

Tabela 8. Opieka nad bezdomnymi zwierzętami w gminie w 2017 r.

Ilość zwierząt utrzymywanych w schronisku (szt.) w 2017r.			Nakłady roczne na ochronę zwierząt (zł) w tym:				Ilość zwierząt adoptowanych (szt)	Ilość zwierząt uśmierconych (szt)
psów	kotów	innych	utrzymanie schroniska	sterylizacja/ kastracja	leczenie zwierząt	interwencje w sprawach zwierząt źle traktowanych		
37	-	-	W 2018 r. do 31.07.2018 Gmina Widawa zapłaciła Schronisku 43332,90 zł	-	-	2 konie W 2018 r. Gmina Widawa wydała 9165,60 zł	W 2018 r do 31.07.2018 r. Zostały adoptowane 2 psy	W 2018 r -

Źródło: Dane Urząd Gminy Widawa

Program ochrony środowiska dla Gminy Widawa na lata 2018 – 2021 z perspektywą na lata 2122 - 2025

4.10. Zasoby przyrodnicze

Obszary gminy Widawa to zbiorowiska nieleśne zajmujące prawie 76,3% całej powierzchni. Lasy występują w północnej i wschodniej części gminy. Zajmują one tylko 23,7% powierzchni. Lasy Państwowe administrowane są przez Nadleśnictwo Złoczew i Bełchatów, wchodzące w skład Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Łodzi. Na terenie gminy Widawa gleby wykształciły się z utworów czwartorzędowych i najliczniej reprezentowane są przez gleby bielicoziemne. Odzwierciedla się to w zasobności siedlisk leśnych, wśród których dominujące miejsce zajmują siedliska borowe: bór świeży, bór mieszany świeży i bór mieszany wilgotny. Siedliska lasowe zajmują zaledwie 15% powierzchni, a są to: lasy mieszane świeże, lasy mieszane wilgotne oraz lasy świeże.

Bór świeży występuje na glebach typu bielcowego oraz glebach rdzawych. Są to zatem piaski różnoziarniste, o cienkiej warstwie kwaśnej próchnicy typu mor. Poziom wody gruntowej znajduje się w zasięgu systemów korzeniowych drzew. W runie leśnym boru świeżego występują: borówka czernica, w warstwie podszytowej rosną: jałowiec, jarzębina i trzmielina. W składzie gatunkowym drzewostanów panuje sosna z domieszką brzozy, a w piętrze dolnym występują: lipa, buk, dąb, świerk i jodła.

Bór mieszany świeży występuje na glebach typu darniowo-bielcowego. Pod względem składu mechanicznego są to piaski słabo gliniaste, piaski gliniaste, piaski świeże. Poziom próchnicy wynosi kilka centymetrów i posiada odczyn kwaśny. W runie leśnym występują rośliny wskaźnikowe: borówka czernica, konwalia majowa, malina kamionka, orlica pospolita, tomka wonna, zaś w podszyciu spotykamy: kruszynę, jarzębinę, leszczynę, trzmielinę. Dominującym gatunkiem w składzie drzewostanu jest sosna. Gatunkami domieszkowymi są: świerk, dąb, buk, jodła, rzadziej osika, modrzew, brzoza, lipa, grab, klon. Bór mieszany wilgotny spotykany jest w obniżeniach terenowych, często w sąsiedztwie BMśw lub Bw. Występuje na glebach bielcowych właściwych oglejonych, glebach bielcowych torfiastych, glebach gruntowo-glejowych właściwych, glebach torfowo-glejowych, glebach murszowo-glejowych, glebach murszowatych. W runie dominuje czernica, orlica, kępy trzęślicy i mchów. Pojedynczo można spotkać borówkę bagienną i bagno, a w najbardziej wilgotnych miejscach także torfowce.

Na terenie gminy występuje Specjalny obszar ochronny NATURA 2000 PLH 100021 Grabia, Obszar Chronionego Krajobrazu Dolina Widawki, Park Krajobrazowy Międzyrzecza Warty i Widawki, Rezerwat Przyrody Winnica i Korzeń oraz 4 użytki ekologiczne i 1 pomnik przyrody.

Specjalny obszar ochronny NATURA 2000 PLH 100021 Grabia zajmuje powierzchnię 1670,48 ha i obejmuje środkowy i dolny bieg rzeki Grabi wraz z przylegającymi ekosystemami łąkowymi i leśnymi, charakterystycznymi dla niewielkich rzek nizinnych Polski. Obszar ten charakteryzuje się licznymi starorzeczami i małymi zbiornikami wodnymi. Występujące w dolinie rzeki Grabi lasy łęgowe nadają dolinie szczególny charakter. Obszary bezpośrednio przylegające do koryta rzeki miejscami porośnięte są lasem sosnowym, a rozległe łąki - różnogatunkową roślinnością. W dolinie dominuje mozaikowy, ekstensywny krajobraz rolniczy. (*źródło: Natura 2000 Standardowy formularz danych*).

Obszar Chronionego krajobrazu Dolina Widawki obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem, a także pełnioną

Program ochrony środowiska dla Gminy Widawa na lata 2018 – 2021 z perspektywą na lata 2122 - 2025

funkcję korytarzy ekologicznych. Powierzchnia ogólna obszaru wynosi 41 390 ha. Powołany został Rozporządzeniem Nr 59/2007 Wojewody Łódzkiego z dnia 4 grudnia 2007 r. w sprawie wyznaczenia Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Widawki (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z 2007 r. nr 374, poz. 3324).

Park Krajobrazowy Międzyrzecza Warty i Widawki obejmuje obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne, kulturowe i walory krajobrazowe w celu zachowania oraz popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju. Park obejmuje obszar o powierzchni 25 330 ha. Utworzony został Uchwałą Wojewódzkiej Rady Narodowej w Sieradzu Nr VIII/45/89 z dnia 14 września 1989 r. w sprawie utworzenia Parku krajobrazowego Międzyrzecza Warty i Widawki. Celem ochrony jest zachowanie przyrody nieożywionej, utrzymanie i odtworzenie unikatowych zbiorowisk lasów nadrzecznych (w tym zbiorowisk zaroślowych, a więc wiklin nadrzecznych i olsu topolowo - wierzbowego oraz zbiorowisk leśnych: łozowisk, olsu porzeczkowego, olsu torfowcowego, kontynentalnego boru bagiennego oraz łągu jesionowo-olszowego, jako rzadkich składników szaty leśnej) zachowanie ekosystemów nieleśnych, utrzymanie ekosystemów wodnych i torfowiskowych, utrzymanie różnorodności gatunkowej zwierząt lądowych i wodnych podlegających ochronie, utrzymanie stanu zwierząt łownych w ilości odpowiadającej pojemności ekologicznej łowisk, zapewnienie warunków dla prawidłowego funkcjonowania gatunków cennych przyrodniczo, chronionych, rzadkich i zagrożonych oraz zabezpieczenie życia i rozwoju ginących taksonów, oraz zachowanie walorów krajobrazowych, kulturowych i rekreacyjnych.

Celem ochrony **Rezerwatu Korzeń** jest zachowanie - ze względów naukowych i dydaktycznych - torfowiska o charakterze przejściowym oraz dobrze zachowanych fitocenoz olsu torfowcowego i porzeczkowego.

Celem ochrony **Rezerwatu Winnica** jest zachowanie - ze względów naukowych i dydaktycznych - muraw i zarośli kserotermicznych z rzadkimi gatunkami roślin poprzez utrzymanie mozaikowej struktury zbiorowisk nieleśnych, utrzymanie ekstensywnego użytkowania kośnego lub pasterskiego, wstrzymanie procesu sukcesji leśnej.

W gminie ustanowiono **4 użytki ekologiczne**: 2 torfowiska - zespoły roślinności torfowiskowej i błotnej, fragmenty torfowiska niskiego w okolicach Kolonii Ochle, bagno „Winnica” w rejonie Wielkiej Wsi oraz siedlisko przyrodnicze i stanowisko rzadkich lub chronionych gatunków „Góra Charława” w okolicach Wielkiej Wsi A.

W gminie występuje 1 **pomnik przyrody**. Jest to dąb szypułkowy o wysokości 32,0 m i obwodzie na wysokości piersnicy 124 cm w parku zabytkowym w Ligocie.

Ochrona gatunkowa

Na terenie gminy występują stanowiska roślin, zwierząt i grzybów, objętych ochroną gatunkową w myśl:

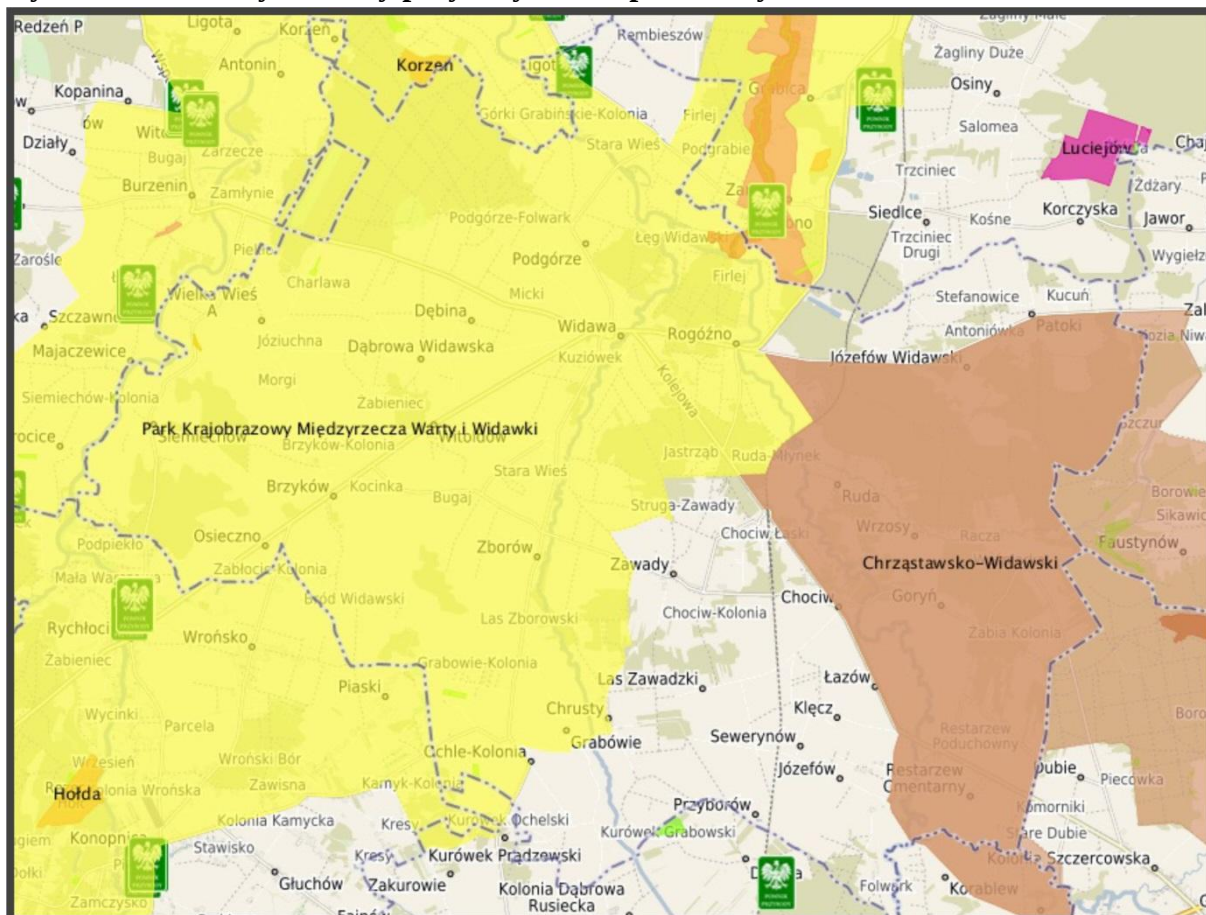
- rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. z 2014 r. poz. 1409),
- rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. z 2016 r. poz. 2183),
- rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów (Dz. U. z 2014 r. poz. 1408).

Program ochrony środowiska dla Gminy Widawa na lata 2018 – 2021 z perspektywą na lata 2122 - 2025

Wobec chronionych gatunków zwierząt, roślin i grzybów obowiązują zakazy, wynikające z ww. rozporządzeń i art. 51 i 52 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2018 r., poz. 142 z późn. zm.).

W celu stwierdzenia występowania ww. gatunków chronionych, konieczne jest przeprowadzenie w odpowiednim terminie inwentaryzacji przyrodniczej.

Rysunek 11. Formy ochrony przyrody na mapie Gminy Widawa

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku danych o lasach, <https://www.bdl.lasy.gov.pl/portal/mapy>

Na terenie gminy prowadzona jest ewidencja wyciętych drzew. W tabeli nr 5 przedstawiono ilości i gatunki wycięte przez gminę Widawa w 2017 r.

Tabela 9. Gatunki i ilość wyciętych drzew oraz nasadzenia zastępcze w 2017 r.

Gatunek	Wycięte i nasadzone drzewa	
	Ilość wyciętych drzew	Ilość nasadzeń zastępczych
Klon tatarski	13	13 grabów
Klon jesionolistny	4	2 graby 2 brzoza brodawkowata
Wierzba Iwa	2	2 graby

Program ochrony środowiska dla Gminy Widawa na lata 2018 – 2021 z perspektywą na lata 2122 - 2025

Jesion wyniosły	9	2 graby 7 brzoź brodawkowatych
Brzoza brodawkowata	1	1 brzoza brodawkowata
Jarząb pospolity	2	2 brzozy brodawkowate
Topola kanadyjska	1	1 brzoza brodawkowata
Świerk pospolity	1	1 brzoza brodawkowata
Klon zwyczajny	2	2 graby

Źródło: Dane Urzędu Gminy Widawa

4.10.1. Analiza SWOT dla obszaru zasobów przyrodniczych

Obszar interwencji: zasoby przyrodnicze	
MOCNE STRONY (czynniki wewnętrzne)	SŁABE STRONY (czynniki wewnętrzne)
różnorodność krajobrazowa, ekosystemowa, siedliskowa i gatunkowa	niepełna inwentaryzacja i waloryzacja stanu przyrody
Występowanie obszaru Natura 2000 Grabia, Obszaru Chronionego Krajobrazu Dolina Widawki Parku Krajobrazowego Międzyrzecza Warty i Widawki oraz rezerwatów przyrody	niechęć do stosowania przepisów ochrony środowiska i przyrody przez społeczeństwo i podmioty gospodarcze
SZANSE	ZAGROŻENIA
przebudowa drzewostanów w kierunku bardziej odpornych na zanieczyszczenia gatunków oraz uzupełnienia gatunkami rodzimymi	niewystarczające środki finansowe na aktywną ochronę przyrody
regulacje ogólnokrajowe i międzynarodowe, zobowiązujące do podnoszenia jakości środowiska	niska świadomość ekologiczna

4.11. Zagrożenia poważnymi awariami

Zagadnienia związane z poważnymi awariami zostały uregulowane w Ustawie Prawo ochrony środowiska (tytuł IV „Poważne awarie”). Definicja ustawowa określa poważną awarię jako „zdarzenie, w szczególności emisję, pożar lub eksplozję, powstałą w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych sytuacji, prowadząca do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem” (art. 3, ust. 23). Definicja ta jest zbieżna z Dyrektywą Seveso II (96/82/WE) oraz z Konwencją z 1992 r. w sprawie transgranicznych skutków awarii przemysłowych.

Program ochrony środowiska dla Gminy Widawa na lata 2018 – 2021 z perspektywą na lata 2122 - 2025

Gmina posiada opracowany Gminny Plan Reagowania Kryzysowego Gminy Widawa, który określa procedury reagowania kryzysowego oraz sposób postępowania w sytuacjach kryzysowych. W programie opracowano procedury reagowania w przypadku:

- zdarzeń radiacyjnych,
- zagrożenia epidemicznego i epidemii,
- wystąpienia choroby zakaźnej zwierząt,
- wystąpienia powodzi, ochrony przed zagrożeniami hydro – meteorologicznymi,
- wystąpienia poważnych awarii technicznych,
- zagrożenia bezpieczeństwa paliwowego,
- wystąpienia klęski żywiołowej,
- działania w stanie wyjątkowym i w stanie wojny,
- działania w nietypowych sytuacjach kryzysowych.

Zgodnie z informacjami uzyskanymi z Urzędu Gminy Widawa, w 2017 r. na terenie gminy nie wystąpiły zdarzenia o znamionach poważnych awarii.

4.11.1. Analiza SWOT dla obszaru interwencji zagrożenia poważnymi awariami

Obszar interwencji: zagrożenie poważnymi awariami	
MOCNE STRONY (czynniki wewnętrzne)	SŁABE STRONY (czynniki wewnętrzne)
brak zakładów przemysłowych, stwarzających zagrożenia dla środowiska przyrodniczego	zagrożenia punktowe i liniowe
opracowane procedury kryzysowe	zagrożenia w dziedzinie zrzutów nieoczyszczonych ścieków
SZANSE	ZAGROŻENIA
szkolenie jednostek odpowiedzialnych za usuwanie skutków poważnych awarii	ryzyko wystąpienia suszy i klęsk nieurodzaju
edukacja społeczeństwa na wypadek wystąpienia zagrożenia	możliwość wystąpienia poważnych awarii pomimo podejmowanych działań zapobiegawczych

4.12. Działania edukacyjne

Zgodnie z przepisem art. 77 z ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo Ochrony Środowiska, problematykę ochrony środowiska uwzględnia się w podstawach programowych kształcenia ogólnego dla wszystkich typów szkół. Obowiązkiem tym ustawodawca objął również organizatorów kursów prowadzących do uzyskania kwalifikacji zawodowych. Konstytucyjnych podstaw dla realizacji edukacji ekologicznej należy upatrywać w zasadzie zrównoważonego rozwoju (art. 5 Konstytucji Rzeczypospolitej Polski z dnia 2 kwietnia 1997r.) oraz w generalnym obowiązku każdego obywatela do dbałości o stan środowiska oraz odpowiedzialności za spowodowane pogorszenie określonym w art. 86 Konstytucji RP.

Program ochrony środowiska dla Gminy Widawa na lata 2018 – 2021 z perspektywą na lata 2122 - 2025

Na terenie gminy Widawa funkcjonują 2 Zespoły Szkół: w Chociwiu i Widawie, Szkoła Podstawowa w Ochlach, Społeczna Szkoła Podstawowa w Restarzewie Cmentarnym oraz Przedszkole Publiczne w Widawie z filią w Brzykowie. Najbliższymi placówkami kształcącymi w kierunku przyrodniczym są Zespoły Szkół Rolniczych w Sędziejowicach i w Lututowie. Jedyne możliwości rozpowszechniania wiedzy ekologicznej wśród dzieci i młodzieży posiadają więc istniejące na terenie gminy szkoły podstawowe i przedszkola.

W ramach edukacji ekologicznej w szkołach na terenie gminy Widawa zorganizowano:

- 8 wycieczek w ramach projektu „Czym skorupka za młodu nasiąknie...” – edukacja ekologiczna w Zespole Szkół w Chociwiu
- zakup 97 szt. pomocy dydaktycznych,
- 4 warsztaty:
 1. „Kuchnia dla zwierząt”. Czym żywią się zwierzęta i jakie mają przystosowania do odżywiania?”
 2. „Prąd z natury – energia wiatru, wody, słońca”;
 3. „11 opowieści bielika” dla uczniów gimnazjum w Zespole Szkół w Chociwiu;
 4. „11 opowieści bielika” dla uczniów Społecznej Szkoły Podstawowej w Restarzewie,
- 6 konkursów
 1. „Szukaj rady na odpady”;
 2. „Alternatywne źródła energii”;
 3. „Jestem przyjacielem przyrody”;
 4. „Bez wody nie ma życia”;
 5. „Ekologicznie na co dzień”;
 6. „Zagadkowy wór przyrodniczy”.

V. Cele programu ochrony środowiska, zadania i ich finansowanie

5.1. Cel nadrzędny Programu ochrony środowiska gminy

**ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ SPOŁECZNO - GOSPODARCZY GMINY
WIDAWA Z ZACHOWANIEM WALORÓW PRZYRODNICZYCH ORAZ
WYSOKA JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW.**

5.1.1. Założenie programowe

Realizując lokalną politykę ochrony środowiska, niniejszy program ochrony środowiska, a w nim harmonogram realizacyjny, sporządzony został z uwzględnieniem celów zawartych w strategiach i programach, wynikających z ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2017 r. poz. 1376 z późn. zm).

W każdym z tych dokumentów znajduje się szereg zapisów, które stanowiły bazę dla opracowania celów oraz kierunków działań niniejszego Programu.

Spójność z dokumentami na szczeblu krajowym

Na poziomie krajowym najważniejsze strategiczne dokumenty, które wytyczają drogę do zrównoważonego rozwoju, to przede wszystkim:

Program ochrony środowiska dla Gminy Widawa na lata 2018 – 2021 z perspektywą na lata 2122 - 2025

1. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju „Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności” – przyjęta uchwałą Nr 16 Rady Ministrów z dnia 5 lutego 2013 r. w sprawie przyjęcia Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności (M. P. 2013, poz. 121),
2. Strategia Rozwoju Kraju 2020 – przyjęta uchwałą Nr 157 Rady Ministrów z dnia 25 września 2012 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Kraju 2020 (M. P. 2012, poz. 882),
3. Strategia „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko” – przyjęta uchwałą Nr 58 Rady Ministrów z dnia 15 kwietnia 2014 r. w sprawie przyjęcia Strategii „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 r.” (M. P. 2014, poz. 469),
4. Strategia innowacyjności i efektywności gospodarki „Dynamiczna Polska 2020” – przyjęta uchwałą Nr 7 Rady Ministrów z dnia 15 stycznia 2013 r. w sprawie Strategii Innowacyjności i Efektywności Gospodarki „Dynamiczna Polska 2020” (M. P. 2013, poz. 73),
5. Strategia Rozwoju Transportu do 2020 roku (z perspektywą do 2030 roku) – przyjęta uchwałą Nr 6 Rady Ministrów z dnia 22 stycznia 2013 r. w sprawie Strategii Rozwoju Transportu do 2020 r. (z perspektywą do 2030 r.) (M. P. 2013, poz. 75),
6. Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012-2020 – przyjęta uchwałą Nr 163 Rady Ministrów z dnia 25 kwietnia 2012 r. w sprawie przyjęcia „Strategii zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa” na lata 2012–2020 (M. P. 2012, poz. 839),
7. Polityka energetyczna Polski do 2030 roku - obwieszczenie Ministra Gospodarki z dnia 21 grudnia 2009 r. w sprawie polityki energetycznej państwa do 2030 r. (M. P. 2010 nr 2, poz. 11),
8. Krajowy Program Ochrony Powietrza w Polsce - komunikat Ministra Środowiska z dnia 17 września 2015 r. w sprawie Krajowego Programu Ochrony Powietrza (M. P. 2015 poz. 905),
9. Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych – V aktualizacja – przyjęty przez Radę Ministrów 21.04.2016 r. oraz Master Plan dla wdrażania dyrektywy Rady 91/271/EWG opracowany na podstawie AKPOŚK 2017,
10. Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 – przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 29 października 2013 r.,
11. Program ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej – przyjęty uchwałą Nr 213 Rady Ministrów z dnia 6 listopada 2015 r. w sprawie zatwierdzenia „Programu ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej wraz z Planem działań na lata 2015–2020” (M. P. 2015 poz. 1207),
12. Krajowy plan gospodarki odpadami – przyjęty uchwałą Nr 88 Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2016 r. w sprawie Krajowego planu gospodarki odpadami 2022 (M. P. 2016 poz. 784),
13. Krajowy program zapobiegania powstawaniu odpadów - przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 26 czerwca 2014 r.,
14. Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032 – przyjęty uchwałą Nr 39/2010 Rady Ministrów z dnia 15 marca 2010 r. (M. P. 2009 nr 50 poz. 735 ze zm.),
15. Sprawne Państwo 2020 – przyjęta uchwałą Nr 17 Rady Ministrów z dnia 12 lutego 2013 r. w sprawie przyjęcia strategii „Sprawne Państwo 2020” (M. P. 2013 poz. 136),
16. Strategia rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022 – przyjęta uchwałą Nr 67 Rady Ministrów z dnia 9 kwietnia 2013 r. w sprawie przyjęcia

Program ochrony środowiska dla Gminy Widawa na lata 2018 – 2021 z perspektywą na lata 2122 - 2025

„Strategii rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022” (M. P. 2013 poz. 377),

17. Krajowa strategia rozwoju regionalnego 2010–2020: regiony, miasta, obszary wiejskie - przyjęta przez Radę Ministrów uchwałą w dniu 13 lipca 2010 r. (M. P. 2011 nr 36 poz. 423),

18. Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020 – przyjęta uchwałą Nr 104 Rady Ministrów z dnia 18 czerwca 2013 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020 (M. P. 2013 poz. 640),

19. Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020 – przyjęta uchwałą Nr 61 Rady Ministrów z dnia 26 marca 2013 r. w sprawie przyjęcia „Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020” (M. P. 2013 poz. 378).

Spójność z dokumentami na szczeblu wojewódzkim

Podstawowym dokumentem szczebla wojewódzkiego jest Program Ochrony Środowiska Województwa Łódzkiego 2016 na lata 2017 – 2020 z perspektywą do 2024 r., przyjęty Uchwałą Nr XXXI/415/16 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 20 grudnia 2016 roku. Dokument ten ma na celu realizację krajowej polityki ochrony środowiska, zgodnie z dokumentami strategicznymi i programowymi. Opracowanie obrazuje stan jakości środowiska w celu zdiagnozowania tendencji zmian w nim zachodzących. Program Ochrony Środowiska jest dokumentem strategicznym województwa, zbierającym wszystkie istotne kwestie związane z ochroną środowiska, opracowanym zgodnie z dokumentami sektorowymi oraz dokumentami krajowymi. Cele polityki ekologicznej państwa - w powiązaniu ze specyfiką województwa - pozwalają na kreślenie konkretnych wyzwań dla programu ochrony środowiska województwa łódzkiego. Są to przede wszystkim:

1. W zakresie ochrony klimatu i jakości powietrza:
 - a. poprawa jakości powietrza przy zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego w kontekście zmian klimatu.
2. W zakresie zagrożenia hałasem:
 - a. poprawa klimatu akustycznego w województwie łódzkim.
3. W zakresie pola elektromagnetycznego:
 - a. ochrona przed polami elektromagnetycznymi.
4. W zakresie gospodarowania wodami:
 - a. osiągnięcie dobrego stanu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych,
 - b. ochrona przed zjawiskami ekstremalnymi związanymi z wodą.
5. W zakresie gospodarki wodno – ściekowej:
 - a. prowadzenie racjonalnej gospodarki wodno – ściekowej.
6. W zakresie zasobów geologicznych:
 - a. racjonalne gospodarowanie zasobami geologicznymi.
7. W zakresie gleb:
 - a. ochrona i racjonalne wykorzystanie powierzchni ziemi oraz rekultywacja terenów zdegradowanych.
8. W zakresie gospodarki odpadami i zapobiegania powstawaniu odpadów:
 - a. gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, uwzględniając zrównoważony rozwój województwa łódzkiego.
9. W zakresie zasobów przyrodniczych:

Program ochrony środowiska dla Gminy Widawa na lata 2018 – 2021 z perspektywą na lata 2122 - 2025

- a. ochrona różnorodności biologicznej oraz krajobrazowej,
- b. prowadzenie trwale zrównoważonej gospodarki leśnej.

10. W zakresie zagrożenia poważnymi awariami:

- a. zmniejszenie zagrożenia wystąpienia poważnej awarii oraz minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia awarii.

Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Łódzkiego na lata 2016-2022 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2023-2028 obejmuje pełen zakres zadań koniecznych do zapewnienia zintegrowanej gospodarki odpadami w województwie łódzkim w sposób, który gwarantuje ochronę środowiska oraz uwzględnia obecne i przyszłe możliwości, a także uwarunkowania ekonomiczne oraz poziom technologiczny istniejącej infrastruktury. Dokument ten prowadzić ma do osiągnięcia celów, dotyczących oddzielenia tendencji wzrostu ilości wytwarzanych odpadów i ich wpływu na środowisko od tendencji wzrostu gospodarczego kraju, wdrażania hierarchii sposobów postępowania z odpadami oraz zasady samowystarczalności i bliskości, a także utworzenia i utrzymania w kraju zintegrowanej i wystarczającej sieci instalacji gospodarowania odpadami, spełniającej wymagania ochrony środowiska. Cele i zadania w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów oraz kształtowania systemu gospodarki odpadami województwa łódzkiego, a także zapisy, wynikające z dokumentów programowych, a przede wszystkim z nowelizacji ustawy o odpadach oraz KPGO 2022, dotyczą okresu do 2022 r. oraz perspektywnie okresu do 2030 r.

Kolejnym dokumentem jest Strategia rozwoju województwa łódzkiego na lata 2007 - 2020, która stanowi wytyczne dla dokumentów niższego szczebla. W Strategii do roku 2020 określono następujące cele:

1. W sferze społecznej – wzrost ogólnego poziomu cywilizacyjnego województwa:
 - a. podniesienie poziomu wykształcenia mieszkańców województwa,
 - b. podniesienie poziomu jakości życia,
 - c. zmniejszenie zjawisk wykluczenia społecznego i modernizacja systemów pomocy społecznej.
2. W sferze ekonomicznej – poprawa pozycji konkurencyjnej gospodarki województwa:
 - a. zwiększenie dostępności gospodarczej regionu,
 - b. tworzenie nowoczesnej, prorozwojowej i innowacyjnej bazy gospodarczej,
 - c. budowa społeczeństwa informacyjnego,
 - d. trwałe i zrównoważony rozwój obszarów wiejskich,
 - e. podniesienie ogólnego poziomu zatrudnialności i mobilności zawodowej mieszkańców województwa,
 - f. tworzenie wizerunku regionu przyjaznego i atrakcyjnego dla podejmowania współpracy, inwestowania i życia mieszkańców.
3. W sferze funkcjonalno – przestrzennej – stworzenie rzeczywistego regionu społeczno – ekonomicznego, posiadającego własną podmiotowość kulturową i gospodarczą:
 - a. stymulowanie przemian w sieci osadniczej, polegających na wzroście roli miast w organizacji funkcjonalno – przestrzennej województwa,
 - b. uporządkowanie gospodarki przestrzennej,
 - c. uwarunkowanie identyfikacji mieszkańców z województwem,

Program ochrony środowiska dla Gminy Widawa na lata 2018 – 2021 z perspektywą na lata 2122 - 2025

d. poprawa warunków życia mieszkańców regionu poprzez poprawę jakości środowiska (ochrona i poprawa stanu środowiska oraz przeciwdziałanie zagrożeniom naturalnym i antropogenicznym, zrównoważony rozwój gospodarki zasobami naturalnymi, podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa).

Przechodząc do programu związanego z ochroną powietrza, POŚ musi realizować założenia Programu ochrony powietrza dla strefy w województwie łódzkim, w celu osiągnięcia poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego i poziomu docelowego benzo(a)pirenu, zawartego w pyłe zawieszonym PM₁₀, oraz planu działań krótkoterminowych - strefa łódzka. Podstawowymi działaniami, wskazanymi do realizacji na terenie całej strefy łódzkiej, są działania w zakresie:

- ograniczania emisji powierzchniowej, pochodzącej z sektora komunalno-bytowego,
- ograniczania emisji powierzchniowej, pochodzącej z działalności gospodarczej,
- ograniczania emisji liniowej (komunikacyjnej),
- ograniczania emisji punktowej, pochodzącej z działalności gospodarczej,
- gospodarowania zużytymi oponami,
- gospodarowania odpadami komunalnymi,
- edukacji ekologicznej i reklamy,
- planowania przestrzennego,
- identyfikacji źródeł emisji oraz rozwoju narzędzi do zintegrowanego zarządzania jakością powietrza,
- finansowania realizacji programów ochrony powietrza i planów działań krótkoterminowych.

Spójność z dokumentami na szczeblu lokalnym.

Jednym z najważniejszych lokalnych dokumentów strategicznych, na których opiera się POŚ, jest **Strategia Rozwoju Gminy Widawa na lata 2016 - 2020** (przyjęta uchwałą Nr XIX/130/2015 Rady Gminy Widawa z dnia 29 grudnia 2015 r.). Strategia Rozwoju Gminy Widawa jest dokumentem, wpisującym się w proces strategicznego myślenia o rozwoju. Jest komplementarna z innymi dokumentami strategicznymi, dotyczącymi rozwoju kraju i regionu. Wybór celów i przedsięwzięć jest uzasadniony w odniesieniu do diagnozy problemów, grup docelowych i obszarów interwencji. Poniżej zestawiono cele strategiczne i operacyjne dla gminy:

Cele strategiczne:

1. Poprawa infrastruktury i ochrona środowiska,
2. Poprawa infrastruktury społecznej,
3. Wspieranie przedsiębiorczości.

Cele operacyjne:

1. Poprawa infrastruktury technicznej,
2. Ochrona środowiska,
3. Poprawa infrastruktury społecznej i jakości życia mieszkańców,
4. Wspieranie działań inwestycyjnych,
5. Wspieranie rozwoju rolnictwa oraz tworzenie klimatu dla rozwoju przedsiębiorczości,
6. Promocja.

Program ochrony środowiska dla Gminy Widawa na lata 2018 – 2021 z perspektywą na lata 2122 - 2025

Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Widawa, przyjęty uchwałą Nr XIX/124/2015 Rady Gminy Widawa z dnia 29 grudnia 2015 r., jest dokumentem strategicznym, którego celem jest analiza zakresu możliwych do realizacji przedsięwzięć, których wcielenie w życie skutkować będzie poprawą jakości powietrza na obszarach, na których odnotowano przekroczenia jakości poziomów dopuszczalnych stężeń w powietrzu i realizowane są programy ochrony powietrza. Cel ten wpisuje się w bieżącą politykę energetyczną i ekologiczną gminy Widawa i jest wynikiem dotychczasowych działań i zobowiązań władz samorządowych. Głównym celem strategicznym, wynikającym z „Planu”, jest utrzymanie niskoemisyjnego rozwoju gospodarczego i zaspokajanie potrzeb społeczeństwa, tj. postępu i progresu gospodarczo-społecznego gminy Widawa do 2020 roku, następującego bez lub z minimalnym wzrostem zapotrzebowania na energię pierwotną i finalną.

Cel główny Gmina Widawa zamierza osiągnąć poprzez realizację następujących celów szczegółowych:

- Wdrożenie wizji gminy Widawa jako obszaru zarządzanego w sposób zrównoważony i ekologiczny,
- Zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego odbiorców na terenie gminy,
- Ograniczenie emisji CO₂ oraz emisji zanieczyszczeń z instalacji wykorzystywanych na terenie gminy, a także emisji pochodzącej z transportu,
- Zwiększenie wykorzystania energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych,
- Zwiększenie efektywności wykorzystania, wytwarzania oraz dostarczania energii,
- Rozwój systemów zaopatrzenia w energię, zmniejszających występowanie niskiej emisji zanieczyszczeń (w tym emisji pyłów),
- Realizacja wzorcowej roli sektora publicznego w zakresie oszczędnego gospodarowania energią,
- Zwiększenie świadomości mieszkańców, dotyczącej ich wpływu na lokalną gospodarkę eko-energetyczną oraz jakość powietrza,
- Promocja oraz realizacja wizji zrównoważonego transportu – z uwzględnieniem transportu publicznego, indywidualnego i rowerowego,
- Promocja efektywnego energetycznie oświetlenia.

Program usuwania i unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Widawa to kolejny dokument strategiczny, którego założenia realizuje niniejszy POŚ (przyjęty Uchwałą Rady Gminy Widawa nr IV/13/14 z dnia 30 grudnia 2014 r.). Zakłada on, że w pierwszej kolejności należy usunąć wyroby w złym stanie technicznym i uszkodzone. Celem programu jest stopniowa eliminacja wyrobów zawierających azbest z terenu gminy oraz ich bezpieczne unieszkodliwianie, zgodnie z przepisami prawa. Spowoduje to sukcesywną likwidację oddziaływania azbestu na środowisko, doprowadzi do spełnienia wymogów ochrony środowiska oraz wyeliminuje negatywne skutki zdrowotne dla mieszkańców, spowodowane oddziaływaniem azbestu.

5.1.2. Kierunki interwencji, cele oraz zadania wynikające z oceny stanu środowiska

Aktualny stan środowiska i przewidywane jego zmiany w aspekcie planowanego dalszego rozwoju wymuszają konieczność zrównoważonego rozwoju poprzez realizację przedsięwzięć przyjaznych dla środowiska. Poniżej zaproponowano cele i kierunki interwencji oraz zadania,

Program ochrony środowiska dla Gminy Widawa na lata 2018 – 2021 z perspektywą na lata 2122 - 2025

wynikające z wyżej zdefiniowanych zagrożeń i problemów dla poszczególnych obszarów interwencji (Analiza SWOT).

Tabela 10. Obszary, cele i kierunki interwencji wynikające z oceny stanu środowiska

Lp.	Obszar interwencji	Cel:	Kierunki interwencji
1.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Poprawa jakości powietrza	Poprawa efektywności energetycznej budynków i ograniczanie niskiej emisji
			Termomodernizacja budynków mieszkalnych oraz użyteczności publicznej
			Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii
2.	Zagrożenia hałasem	Ochrona przed hałasem	Monitoring poziomu hałasu
3.	Pola elektromagnetyczne	Ochrona przed polami elektromagnetycznymi	Monitoring poziomów pól elektromagnetycznych
4.	Gospodarowanie wodami	Zrównoważone gospodarowanie wodami powierzchniowymi i podziemnymi	Poprawa stanu jednolitych części wód powierzchniowych i utrzymanie dobrego stanu wód podziemnych
			Ochrona i zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi
			Ochrona przed skutkami suszy i powodzi
5.	Gospodarka wodno-ściekowa	Powszechny dostęp do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej	Rozbudowa infrastruktury oczyszczania ścieków, w tym budowa przydomowych oczyszczalni ścieków
			Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych
			Rozbudowa infrastruktury wodociągowej
6.	Zasoby geologiczne	Ochrona i zrównoważone wykorzystanie zasobów kopalin	Zrównoważona gospodarka zasobami surowców naturalnych - ograniczanie presji na wykorzystanie zasobów powierzchni ziemi
7.	Gleby	Ochrona powierzchni ziemi	Ochrona gleb przed degradacją rolniczą oraz rekultywacja terenów zdegradowanych i zdewastowanych
8.	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Racjonalna gospodarka odpadami	Zmniejszenie ilości odpadów trafiających bezpośrednio na składowisko
			Likwidacja azbestu
9.	Zasoby przyrodnicze	Ochrona walorów przyrodniczych	Wzmocnienie systemu obszarów chronionych
			Rozwój obszarów zieleni oraz utrzymanie terenów już istniejących
			Ochrona lasów
10.	Zagrożenia poważnymi awariami	Ograniczanie zagrożeń związanych z poważnymi awariami	Przeciwdziałanie poważnym awariom
			Zwiększenie wsparcia dla jednostek straży pożarnych

Program ochrony środowiska dla Gminy Widawa na lata 2018 – 2021 z perspektywą na lata 2122 - 2025

Tabela 11. Kierunki interwencji i zadania oraz wskaźniki realizacji zadań

Lp.	Obszar interwencji i	Cel	Kierunek interwencji	Wskaźnik			Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
				Nazwa	Wartość bazowa	Wartość docelowa			
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Poprawa jakości powietrza	Poprawa efektywności energetycznej budynków i ograniczanie niskiej emisji	Liczba likwidacji starych wysoce emisyjnych źródeł ciepła	b.d.	b.d.	Likwidacja starych wysoce emisyjnych źródeł ciepła	Gmina, właściciele nieruchomości	Brak środków finansowych
				Liczba zorganizowanych warsztatów edukacyjnych	1/ rok	2/ rok	Promocja OZE oraz edukacja w zakresie zwiększenia efektywności energetycznej	Szkoły, Gminna Biblioteka Publiczna, Gmina	-
			Termomodernizacja budynków mieszkalnych oraz użyteczności publicznej	Liczba przeprowadzonych termomodernizacji	b.d.	b.d.	Termomodernizacja budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej	Gmina, właściciele nieruchomości	Brak środków finansowych
			Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii	Liczba zainstalowanych odnawialnych źródeł energii	b.d.	b.d.	Montaż instalacji OZE	Właściciele nieruchomości	Brak środków finansowych
2.	Zagrożenie hałasem	Ochrona przed hałasem	Monitoring poziomu hałasu	Wyniki pomiaru hałasu	Brak pomiarów	Dopuszczalny poziom hałasu	Badanie poziomu hałasu w środowisku	WIOŚ	-

Program ochrony środowiska dla Gminy Widawa na lata 2018 – 2021 z perspektywą na lata 2122 - 2025

3.	Pola elektromagnetyczne	Ochrona przed polami elektromagnetycznymi	Monitoring poziomów pól elektromagnetycznych	Liczba osób narażonych na ponadnormatywne promieniowanie elektromagnetyczne	0	0	Monitoring poziomów pól elektromagnetycznych	WIOŚ i prowadzący instalację	-
4.	Gospodarowanie wodami	Zrównoważone gospodarowanie wodami powierzchniowymi i podziemnymi	Poprawa stanu jednolitych części wód powierzchniowych i utrzymanie dobrego stanu wód podziemnych	Udział JCWP o stanie potencjalnie dobrym i bardzo dobrym (%)	b.d.	40%	Monitoring wód powierzchniowych	WIOŚ	-
				Udział JCWPd badanych przez WIOŚ o dobrej lub zadawalającej jakości (%)	100%	100%	Monitoring wód podziemnych	WIOŚ	-
			Ochrona i zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi	Liczba zorganizowanych kampanii edukacyjnych	0	1/rok	Działania edukacyjne w zakresie racjonalnego wykorzystania wody	Gmina	
			Ochrona przed skutkami suszy i powodzi	Liczba przeprowadzonych inwestycji w latach 2018-2025	0	Zgodnie z planami inwestycyjnymi	Utrzymywanie urządzeń melioracji wodnych	Wody Polskie, Spółka wodna	Brak środków finansowych
5.	Gospodarka wodno-ściekowa	Powszechny dostęp do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej	Rozbudowa infrastruktury oczyszczania ścieków, w tym w tym budowa przydomowych oczyszczalni ścieków	Liczba przydomowych oczyszczalni	b.d.	50	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków	Gmina, Właściciele nieruchomości	Brak środków finansowych
				Długość sieci kanalizacyjnej	11 km	15 km	Budowa sieci kanalizacyjnej	Gmina	Brak środków finansowych

Program ochrony środowiska dla Gminy Widawa na lata 2018 – 2021 z perspektywą na lata 2122 - 2025

			Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych	Kontrola stanu funkcjonowania i obsługi zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków	b.d.	30/rok	Kontrola wywozu nieczystości ze zbiorników bezodpływowych i osadu nadmiernego z przydomowych oczyszczalni ścieków	Gmina	-
			Rozbudowa infrastruktury wodociągowej	Rozbudowa sieci wodociągowej	178,1 km	185 km	Dalszy rozwój oraz modernizacja sieci wodociągowej na terenie gminy	Gmina	-
6.	Zasoby geologiczne	Ochrona i zrównoważone wykorzystanie zasobów kopalin	Zrównoważona gospodarka zasobami surowców naturalnych - ograniczanie presji na wykorzystanie zasobów powierzchni ziemi	Liczba planów uwzględniających ochronę złóż kopalin	b.d.	2	Ustanowienie planów miejscowych uwzględniających ochronę złóż kopalin	Gmina	-
7.	Gleby	Ochrona powierzchni ziemi zdegradowanych i zdewastowanych	Ochrona gleb przed degradacją rolniczą oraz rekultywacja terenów	Rekultywacja gleb, na których stwierdzono zanieczyszczenia [ha]	b.d.	b.d.	Rekultywacja gleb zanieczyszczonych	Właściciele nieruchomości	Brak środków finansowych

Program ochrony środowiska dla Gminy Widawa na lata 2018 – 2021 z perspektywą na lata 2122 - 2025

8.	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Racjonalna gospodar--ka odpadami	Zmniejszenie ilości odpadów trafiających bezpośrednio na składowisko	Stopień redukcji odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska w stosunku do odpadów wytworzonych w 1995 r. (%) b) poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia wybranych frakcji odpadów: papier, metale, tworzywa sztuczne i szkło (% wagowo), c) poziom recyklingu, (przygotowanie do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne) odpadów budowlanych i rozbiórkowych (% wagowo),	Zgodnie ze sprawo- zdaniem	Do 2020 r. a) do 35% b) ponad 50% c) ponad 70%	Objęcie wszystkich mieszkańców gminy systemem odbioru odpadów oraz selektywnego zbierania odpadów	Gmina	Opór społeczny
				Liczba kampanii edukacyjnych					
				Liczba dzikich wysypisk na terenie gminy					
					1/rok	2/rok	Edukacja dzieci i młodzieży w zakresie segregacji odpadów	Szkoły, Gminna Biblioteka Publiczna, Gmina,	-
					b.d.	0	Likwidacja dzikich wysypisk	Gmina, właściciele nieruchomości	-

Program ochrony środowiska dla Gminy Widawa na lata 2018 – 2021 z perspektywą na lata 2122 - 2025

			Likwidacja azbestu	Ilość usuniętych i unieszkodliwionych odpadów azbestowych [Mg]	157,81 Mg	3000 Mg do roku 2025	Usuwanie azbestu	Gmina, właściciele nieruchomości	Brak środków finansowych
9.	Zasoby przyrodnicze	Ochrona walorów przyrodniczych	Wzmocnienie systemu obszarów chronionych	Liczba pomników przyrody /obszarów chronionych	1 obszar Natura 2000, 1 obszar chronionego krajobrazu, 1 Park Krajobrazowy 2 rezerwaty przyrody, 1 pomnik przyrody	1 obszar Natura 2000, 1 obszar chronionego krajobrazu, 1 Park Krajobrazowy 2 rezerwaty przyrody, 4 pomniki przyrody	Inwentaryzacja pomników przyrody oraz aktualizacja aktów prawnych ustanawiających ww. formy ochrony przyrody	RDOŚ, Gmina	-
			Rozwój obszarów zieleni oraz utrzymanie terenów już istniejących	Ilość nasadzeń zieleni	35/rok	45/rok	Nasadzanie i utrzymanie zieleni	Gmina	Brak środków finansowych
			Ochrona lasów	Poziom zalesienia (%)	23,7%	30%	Zwiększenie powierzchni leśnych	Nadleśnictwa, właściciele gruntów	-
				Liczba kampanii edukacyjnych	b.d.	1/rok	Edukacja ekologiczna dzieci i młodzieży	Szkoły, Gminna Biblioteka Publiczna, Gmina	-

Program ochrony środowiska dla Gminy Widawa na lata 2018 – 2021 z perspektywą na lata 2122 - 2025

10.	Zagrożenia poważnymi awariami	Ograniczanie zagrożeń związanych z poważnymi awariami	Przeciwdziałanie poważnym awariom	Liczba kampanii edukacyjnych	b.d.	1/rok	Edukacja społeczeństwa na wypadek wystąpienia poważnych awarii	Szkoły, Gminy, OSP, jednostki ratownicze	-
			Zwiększenie wsparcia dla jednostek straży pożarnych	Wielkość dofinansowania	b.d.	b.d.	Wsparcie OSP na doposażenie w specjalistyczne sprzęty ratowniczo-gaśnicze	Gmina	Brak środków finansowych

Tabela 12. Harmonogram realizacji zadań i źródła finansowania

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				2018	2019	2020	2021	Razem		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Likwidacja starych wysoce emisyjnych źródeł ciepła	Gmina, właściciele nieruchomości	ok. 20 tys. zł nieruchomości	ok. 20 tys. zł nieruchomości	ok. 21 tys. zł nieruchomości	ok. 22 tys. zł nieruchomości	Wg potrzeb i możliwości gminy	Budżet gminy, środki WFOŚiGW, środki własne mieszkańców	-
		Promocja OZE oraz edukacja w zakresie zwiększenia efektywności energetycznej	Szkoły, Gminna Biblioteka Publiczna, Gmina	2 tys. zł	2 tys. zł	2,2 tys. zł	2,5 tys. zł	Wydatki bieżące	Budżet gminy	-

Program ochrony środowiska dla Gminy Widawa na lata 2018 – 2021 z perspektywą na lata 2122 - 2025

		Termomodernizacja budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej	Gmina, właściciele nieruchomości	ok. 15 tys. zł nieruchomości	ok. 15 tys. zł nieruchomości	ok. 17 tys. zł nieruchomości	ok. 20 tys. zł nieruchomości	Wg potrzeb i możliwości gminy	Budżet gminy, środki WFOŚiGW, środki własne mieszkańców	-
2.	Gospodarowanie wodami	Działania edukacyjne w zakresie racjonalnego wykorzystania wody	Gmina	2 tys. zł	2 tys. zł	2,2 tys. zł	2,5tys. zł	Wydatki bieżące	Budżet gminy	-
3.	Gospodarka wodno-ściekowa	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków	Gmina, Właściciele nieruchomości	ok. 16 tys. zł /szt	ok. 16 tys. zł /szt	ok. 17 tys. zł /szt	ok. 17 tys. zł /szt	Wg potrzeb i możliwości gminy	Budżet gminy, środki WFOŚiGW, środki własne mieszkańców	-
		Budowa sieci kanalizacyjnej	Gmina	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	Wg potrzeb i możliwości gminy	Budżet gminy, środki WFOŚiGW, PROW	-
		Kontrola wywozu nieczystości ze zbiorników bezodpływowych i osadu nadmiernego z przydomowych oczyszczalni ścieków	Gmina	-	-	-	-	Wydatki bieżące	Budżet gminy	-
		Dalszy rozwój oraz modernizacja sieci wodociągowej na terenie gminy	Gmina	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	Wg potrzeb i możliwości gminy	Budżet gminy	-
4.	Zasoby geologiczne	Ustanowienie planów miejscowych uwzględniających ochronę złóż kopalin	Gmina		ok.20 tys. zł	-	ok.20 tys. zł	Wydatki bieżące	Budżet gminy	-

Program ochrony środowiska dla Gminy Widawa na lata 2018 – 2021 z perspektywą na lata 2122 - 2025

5.	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Objęcie wszystkich mieszkańców gminy systemem odbioru odpadów oraz selektywnego zbierania odpadów	Gmina	-	-	-	-	Brak kosztów	Budżet gminy	-
		Edukacja dzieci i młodzieży w zakresie segregacji odpadów	Szkoły, Gminna Biblioteka Publiczna, Gmina,	2 tys. zł	2 tys. zł	2,2 tys. zł	2,5 tys. zł	Wydatki bieżące	Budżet gminy	-
		Likwidacja dzikich wysypisk	Gmina, właściciele nieruchomości	10 tys. zł	10 tys. zł	10 tys. zł	10 tys. zł	Wg potrzeb i możliwości gminy	Budżet gminy, środki własne mieszkańców	-
		Likwidacja azbestu	Gmina, właściciele nieruchomości	ok. 600,00 zł za Mg usuniętego odpadu	ok. 600,00 zł za Mg usuniętego odpadu	ok. 600,00 zł za Mg usuniętego odpadu	ok. 600,00 zł za Mg usuniętego odpadu	Wg potrzeb i możliwości gminy	Budżet gminy, środki WFOŚiGW	-
6.	Zasoby przyrodnicze	Inwentaryzacja pomników przyrody oraz aktualizacja aktów prawnych ustanawiających ww. formy ochrony przyrody	RDOŚ, Gmina	-	-	-	-	Brak kosztów	Budżet gminy	-
		Nasadzanie i utrzymanie zieleni	Gmina	3 tys. zł	3 tys. zł	3,5 tys. zł	3,5 tys. zł	Wg potrzeb i możliwości gminy	Budżet gminy	-
		Edukacja ekologiczna dzieci i młodzieży	Szkoły, Gminna Biblioteka Publiczna, Gmina	2 tys. zł	2 tys. zł	2,2 tys. zł	2,5 tys. zł	Wydatki bieżące	Budżet gminy	-

Program ochrony środowiska dla Gminy Widawa na lata 2018 – 2021 z perspektywą na lata 2122 - 2025

7.	Zagrożenia poważnymi awariami	Edukacja społeczeństwa na wypadek wystąpienia poważnych awarii	Szkoły, Gminy, OSP, jednostki ratownicze	2 tyś. zł	2 tyś. zł	2,2 tyś. zł	2,5 tyś. zł	Wydatki bieżące	Budżet gminy, OSP	-
		Wsparcie OSP na doposażenie w specjalistyczne sprzęty ratowniczo-gaśnicze	Gmina	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	Wg potrzeb i możliwości gminy	Budżet gminy	-
8.	Monitoring Programu ochrony środowiska	Opracowanie co 2 lata Raportów z realizacji POŚ	Gmina	-	5000,00	-	5000,00	10 000,00	Budżet gminy	-
		Aktualizacja Programu ochrony środowiska	Gmina	-	-	-	10000,00	10 000,00	Budżet gminy	-

VI. System zarządzania programem i monitoring środowiska

6.1. System finansowy inwestycji

Realizacja wymagań ochrony środowiska Unii Europejskiej na szczeblu regionalnym i lokalnym jest zadaniem trudnym i kosztownym. Trudności wynikać będą nie tylko z problemów technicznych i organizacyjnych, ale także ograniczonej płynności finansowej polskich przedsiębiorstw, co utrudniać będzie pozyskiwanie środków finansowych na niezbędne inwestycje. Znaczna część kosztów dostosowania obciąży samorządy, część kosztów będzie poniesiona przez podmioty gospodarcze oraz osoby fizyczne. W rozdziale tym wskazano możliwości finansowania wskazanych w Programie działań.

Źródła finansowania Programu będą zróżnicowane, w zależności od możliwości stosowania instrumentów finansowo – ekonomicznych, zapewnionych na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym.

Realizacja zadań finansowana będzie ze środków:

1. publicznych, w tym:
 - krajowych, pochodzących z budżetu państwa, budżetów samorządu terytorialnego, pozabudżetowych instytucji publicznych,
 - zagranicznych, pochodzących, między innymi, z Funduszu Spójności, funduszy strukturalnych, Inicjatywy Wspólnoty, Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego, Norweskiego Mechanizmu Finansowego, instrumentu finansowego na rzecz środowiska LIFE+, fundacji itp.
2. niepublicznych, pochodzących z dochodów przedsiębiorstw i inwestorów, banków komercyjnych itp., w ramach których najczęstszymi formami finansowania będą:
 - dotacje (tzw. granty) i subwencje właściwe,
 - fundusze własne inwestorów.

Ważne zadanie w finansowaniu zadań przewidzianych do realizacji w Programie odgrywać będą pożyczki i dotacje z NFOŚiGW oraz WFOŚiGW, fundusze inwestorów, środki z funduszy strukturalnych (krajowych i zagranicznych).

W zakresie środków krajowych w obszarze ochrony środowiska wykorzystać można m.in. dotacje i pożyczki **Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska w Łodzi**. Oferują one możliwość dofinansowania szerokiej gamy projektów w ramach różnych programów priorytetowych, ogłaszanych często jako konkursy. Są także podmiotami, które koordynują dofinansowanie z innych instrumentów finansowych. Działanie jednostek opiera się na Wspólnej Strategii Działania Narodowego Funduszu i Wojewódzkich Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej na lata 2017 - 2020. Celem generalnym funduszy jest poprawa stanu środowiska i zrównoważone gospodarowanie jego zasobami przez stabilne, skuteczne i efektywne wspieranie przedsięwzięć i inicjatyw, służących środowisku, przy pełnym oraz zgodnym z zasadami zrównoważonego rozwoju wykorzystaniu środków pochodzących z Unii Europejskiej na ochronę środowiska i gospodarkę wodną. Misją Funduszy jest natomiast skuteczne wspieranie działania na rzecz środowiska, ze szczególnym uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju. Wspólna Strategia tworzy ogólne ramy dla indywidualnych strategii poszczególnych funduszy, wskazując na najistotniejsze - z ich punktu widzenia -

Program ochrony środowiska dla Gminy Widawa na lata 2018 – 2021 z perspektywą na lata 2122 - 2025

cele merytorycznej działalności (dziedzinowe cele środowiskowe oraz horyzontalne cele środowiskowe), regulując i wskazując obszary niezbędnej współpracy (priorytety współpracy) dla zachowania spójności i ukierunkowania całego systemu funduszy.

Fundusze co roku ogłaszają listę programów priorytetowych na rok kolejny, które pomagają im zrealizować zadania zgodnie z przyjętą Strategią. Strategie NFOŚiGW, jak i WFOŚiGW w Łodzi, a także listy priorytetowe zamieszczone są na ich stronach internetowych.

W zakresie pomocy zagranicznej w okresie programowania 2014-2020 Polska może korzystać ze wsparcia w ramach następujących funduszy unijnych w zakresie ochrony środowiska:

I. Program operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014 - 2020

Głównym celem programu jest wsparcie gospodarki efektywnie korzystającej z zasobów i przyjaznej środowisku oraz sprzyjającej spójności terytorialnej i społecznej. Cel ten zostanie oparty na równowadze oraz wzajemnym uzupełnianiu się działań w trzech podstawowych obszarach:

1. czystej i efektywnej energii, w tym efektywności energetycznej, ograniczeniu emisji gazów cieplarnianych, rozwoju energii ze źródeł odnawialnych oraz integracji i poprawy funkcjonowania europejskiego rynku energii;
2. adaptacji do zmian klimatu oraz efektywnego korzystania z zasobów, wzmocnieniu odporności systemów gospodarczych na zagrożenia związane z klimatem oraz zwiększeniu możliwości zapobiegania zagrożeniom (zwłaszcza zagrożeniom naturalnym) i reagowania na nie;
3. konkurencyjności, w tym wnoszeniu istotnego wkładu w utrzymanie przez UE prowadzenia na światowym rynku technologii przyjaznych środowisku, zapewniając jednocześnie efektywne korzystanie z zasobów i usuwając przeszkody w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych.

Do głównych priorytetów POLiŚ zalicza się:

1. Zmniejszenie emisyjności gospodarki,
2. Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu,
3. Rozwój sieci drogowej TEN-T i transportu multimodalnego,
4. Infrastruktura dla miast,
5. Rozwój transportu kolejowego w Polsce,
6. Poprawa bezpieczeństwa energetycznego,
7. Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury,
8. Wzmocnienie strategicznej infrastruktury ochrony zdrowia,
9. Pomoc techniczna.

II. Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego

Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego ukierunkowany jest na wsparcie obszarów istotnych dla rozwoju województwa, w szczególności koncentrując środki na dziedzinach, w których region charakteryzuje się największym odchyleniem. Dofinansowanie zostanie przeznaczone przede wszystkim na:

- zwiększenie urynkwienia działalności badawczo – rozwojowej sektora nauki oraz wzrost liczby innowacyjnych przedsiębiorstw w regionie, a także upowszechnianie współpracy sfery nauki i biznesu,

Program ochrony środowiska dla Gminy Widawa na lata 2018 – 2021 z perspektywą na lata 2122 - 2025

- ułatwienie dostępu wiedzy na temat rynku, innowacyjności i prowadzenia działalności gospodarczej, dostosowaniu otoczenia gospodarczego do potrzeb potencjalnych inwestorów, realizację innowacyjnych inwestycji, wpływających na zwiększenie konkurencyjności i rozwój przedsiębiorstw w województwie,
- stworzenie sprawnego, bezpiecznego i niskoemisyjnego systemu publicznego transportu zbiorowego oraz zwiększenie dostępności transportowej województwa w ruchu drogowym i kolejowym, rozwój sektora usług logistycznych i transportu multimodalnego,
- zwiększenie produkcji energii ze źródeł odnawialnych i wspieranie rozwoju gospodarki niskoemisyjnej,
- zapobieganie zagrożeniom związanym ze zmianami klimatu i minimalizowaniu ich skutków, ograniczeniu składowania odpadów, poprawę jakości wód powierzchniowych i zapobieganie odprowadzaniu zanieczyszczeń do wody i gruntów, ochronę bioróżnorodności w regionie,
- zachowanie dziedzictwa kulturowego i zwiększenie partycypacji w kulturze na terenie województwa, wykorzystanie walorów przyrodniczych i kulturowych regionu dla rozwoju gospodarki turystycznej i kompleksowej rewitalizacji obszarów zdegradowanych,
- przedsięwzięcia służące rozwojowi i zwiększaniu dostępności e-usług sektora publicznego, podniesienie jakości dostępu do usług zdrowotnych, opieki społecznej, żłobkowej, edukacji,
- wsparcie dla osób bezrobotnych, poszukujących pracy i biernych zawodowo,
- aktywizację społeczno-zawodową osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz poprawę dostępu do usług społecznych i zdrowotnych, odpowiadających na zdiagnozowane potrzeby w regionie oraz rozwój ekonomii społecznej,
- wzrost szans na zatrudnienie i utrzymanie zatrudnienia,
- zwiększenie uczestnictwa dzieci w wysokiej jakości edukacji przedszkolnej, dostosowanie kierunków kształcenia i szkolenia zawodowego do potrzeb regionalnego rynku pracy.

III. Program LIFE

Program ten to jedyny instrument finansowy Unii Europejskiej, poświęcony wyłącznie współfinansowaniu projektów z dziedziny ochrony środowiska i klimatu. Jego głównym celem jest wspieranie procesu wdrażania wspólnotowego prawa ochrony środowiska, realizacja unijnej polityki w tym zakresie, a także identyfikacja i promocja nowych rozwiązań dla problemów dotyczących środowiska, w tym przyrody.

Środki Programu działań na rzecz środowiska i klimatu LIFE , ustanowionego na lata 2014 – 2020- są dystrybuowane w ramach dwóch podprogramów:

1. Działania na rzecz środowiska, gdzie wsparcie mogą uzyskać przedsięwzięcia, dotyczące ochrony środowiska i efektywnego gospodarowania zasobami, przyrody i różnorodności biologicznej oraz zarządzania i informacji w zakresie środowiska.
 2. Działania na rzecz klimatu, w którym wspierane są inicjatywy, dotyczące łagodzenia i dostosowania do skutków zmiany klimatu oraz zarządzania i informacji w zakresie klimatu.
- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej pełni funkcję krajowego punktu kontaktowego dla programu LIFE. Wzorem lat poprzednich, przedsięwzięcia

Program ochrony środowiska dla Gminy Widawa na lata 2018 – 2021 z perspektywą na lata 2122 - 2025

realizowane przez beneficjentów z Polski, oprócz dofinansowania ze środków LIFE, mogą uzyskać dodatkowe wsparcie finansowe, pochodzące ze środków NFOŚiGW.

IV. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

Gminy wiejskie mogą skorzystać ze środków PROW na lata 2014- 2020 w ramach: **działania:** Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich, **poddziałania:** Wsparcie inwestycji związanych z tworzeniem, ulepszaniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury, w tym inwestycji w energię odnawialną i w oszczędzanie energii **operacji:** Gospodarka wodno – ściekowa.

W Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 stwierdzono, iż poziom skanalizowania obszarów wiejskich w Polsce jest nadal bardzo niski. Niedostateczne wyposażenie obszarów wiejskich w infrastrukturę wodno-ściekową hamuje rozwój przedsiębiorczości oraz wpływa negatywnie na poziom życia mieszkańców. Wsparcie gospodarki wodno-ściekowej w ramach działania wpłynie na rozwój gospodarczy obszarów wiejskich oraz poprawę warunków życia. Działanie przyczynia się do realizacji celu szczegółowego tj. wspierania lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich oraz poprzez redukcję ścieków wpisuje się w cele przekrojowe UE w zakresie środowiska i klimatu. Wsparciem obejmuje się operacje w miejscowościach zlokalizowanych poza aglomeracjami zdefiniowanymi w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK).

Beneficjentami programu mogą być:

- gminy,
- spółki, w której jedynymi udziałowcami są jednostki samorządu terytorialnego,
- związki międzygminne.

W ramach środków niepublicznych, przeznaczonych na rzecz ochrony środowiska można skorzystać z oferty **BOŚ Banku**. Jednostki samorządowe, a także osoby prawne i fizyczne mogą korzystać z dotacji i preferencyjnych kredytów. Wśród wielu możliwych źródeł finansowania inwestycji, jednostki samorządowe, każdorazowo i indywidualnie powinny dopasowywać system możliwości finansowania do danej inwestycji i przedsięwzięcia.

6.2. Monitoring środowiska

Sprawną i skuteczną realizacją planowanych zadań w zakresie ochrony środowiska na terenie gminy Widawa umożliwi osiągnięcie założonych celów, określonych w ramach kilku istotnych obszarów interwencji. W związku z tym gmina musi jednocześnie dysponować zasobami finansowymi, organizacyjnymi oraz infrastrukturalnymi. Realizacja zadań Programu ochrony środowiska wymaga zabezpieczenia i uzyskania środków budżetowych, jak i pozabudżetowych. Wdrażanie Programu powinno być możliwe między innymi dzięki stworzeniu sprawnego systemu finansowania ochrony środowiska, w którym podstawowymi źródłami finansowania są fundusze ekologiczne, programy pomocowe, środki własne inwestorów oraz budżet gminy.

Realizacja inwestycji w zakresie ochrony środowiska może być wspierana za pomocą funduszy zewnętrznych, pozyskiwanych w formie dotacji bezzwrotnej lub preferencyjnej pożyczki. Źródłem finansowania inwestycji z zakresu ochrony środowiska mogą być fundusze Unii Europejskiej, WFOŚiGW, NFOŚiGW, Bank Ochrony Środowiska S.A.

Program ochrony środowiska dla Gminy Widawa na lata 2018 – 2021 z perspektywą na lata 2122 - 2025

Realizacja planowanych inwestycji, oprócz zabezpieczenia finansowania, wymaga również właściwej organizacji wewnętrznej. Ponadto ochrona środowiska na analizowanym obszarze odgrywa kluczową rolę na etapie opracowywania dokumentów planistycznych. Cele i zadania w zakresie ochrony środowiska zostały ujęte w opracowanych planach i strategiach, obowiązujących na terenie gminy.

Cele zawarte w tych dokumentach są sukcesywnie realizowane przez pracowników Urzędu Gminy Widawa oraz przez przedsiębiorców i inne jednostki. Gmina Widawa dysponuje odpowiednio przygotowanym zasobem organizacyjnym, umożliwiającym skuteczną i sprawną realizację zaplanowanych zadań.

Opracowane w Programie Ochrony Środowiska cele i wytyczone działania w zakresie ochrony środowiska na terenie gminy wymagają określenia podmiotów, do których adresowane są obowiązki, wynikające z realizacji tych celów i działań. Są to podmioty, których zadaniem jest:

- organizacja i zarządzanie Programem,
- realizacja celów i zadań określonych w Programie,
- nadzór i monitoring realizacji Programu.

Ponadto, określono również obowiązki dla podmiotów korzystających ze środowiska w celu ograniczenia ich negatywnego oddziaływania na poszczególne elementy środowiska. Bardzo istotną rolę w realizacji programu odgrywają mieszkańcy gminy. W związku z tym również do tej grupy społeczeństwa kierowane są zadania.

Realizacja zadań i celów - określonych w programie - kierowana jest także do administracji samorządowej i rządowej, jednostek pozarządowych i przedsiębiorstw produkcyjnych i usługowych, prowadzących działalność na terenie gminy, a w szczególności do:

1. Urzędu Gminy w Widawie,
2. Starostwa Powiatowego w Łasku,
3. Wojewody Łódzkiego,
4. Nadleśnictwa Złoczew i Bełchatów;
5. Właścicieli lasów prywatnych,
6. Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie
7. przedsiębiorstw komunalnych,
8. przedsiębiorstw budowlanych,
9. przedsiębiorstw energetycznych,
10. przedsiębiorstw transportowych.

Zgodnie z art. 18 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2018 poz. 799 z późn.zm.), organ wykonawczy gminy jest zobowiązany sporządzać co dwa lata raporty z wykonania programów ochrony środowiska, które następnie przedstawia na posiedzeniach rady gminy, a następnie przekazuje organowi wykonawczemu powiatu. Wskazane jest, by ewentualne korekty Programu ochrony środowiska były wprowadzane w drodze uchwały rady gminy. Pierwszy raport z wykonania przedmiotowego Programu ochrony środowiska dla gminy Widawa zostanie przygotowany za lata 2018 i 2019, a następny za lata 2020 i 2021.

Podczas opracowywania raportu należy wykorzystać wyniki badań prowadzonych w ramach: Państwowego Monitoringu Środowiska, informacje zawarte w raportach i publikacjach

Program ochrony środowiska dla Gminy Widawa na lata 2018 – 2021 z perspektywą na lata 2122 - 2025

Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Łodzi, a także Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Łodzi, jak również informacje od pozostałych podmiotów, które zajmują się ochroną środowiska na terenie gminy Widawa.

W związku z powyższym, podstawowe działania, mające na celu kontrolę wdrażania programu, obejmują:

- ocenę postępów we wdrażaniu programu ochrony środowiska, w tym przygotowanie raportu (co dwa lata),
- opracowanie listy przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w kolejnych czterech latach,
- aktualizację celów ekologicznych i kierunków interwencji - na kolejne lata, w powiązaniu z innymi dokumentami strategicznymi (w tabeli 8 przedstawiono harmonogram wdrażania programu).

Nadzór i kontrola przebiegu realizacji i efektów wdrażania programu prowadzona będzie przez:

1. Urząd Gminy w Widawie
2. Starostwo Powiatowe w Łasku

Tabela 13. Harmonogram wdrażania Programu ochrony środowiska

Zadania	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Realizacja działań na lata 2018 – 2021 oraz w perspektywie do 2025	X	X	X	X	X	X	X	X
Ocena efektywności wykonania zadań	X	X	X	X	X	X	X	X
Aktualizacja celów Programu				Cele na lata 2022 - 2025				Cele na kolejne lata
Aktualizacja kierunków Programu				Kierunki na lata 2022-2025				Kierunki na kolejne lata
Sporządzenie raportu			X		X		X	
Ocena stopnia realizacji Programu w odniesieniu do stopnia realizacji założonych działań i przyjętych celów			X		X		X	
Ocena rozbieżności pomiędzy założonymi celami i działaniami, a ich wykonaniem			X		X		X	
Aktualizacja listy przedsięwzięć Programu				Lista przedsięwzięć na lata 2022-2025				Lista przedsięwzięć na kolejne lata

Program ochrony środowiska dla Gminy Widawa na lata 2018 – 2021 z perspektywą na lata 2122 - 2025

VII. Spis rysunków

Rysunek 1. Powiat łaski na mapie województwa łódzkiego.....	9
Rysunek 2. Gmina Widawa na mapie powiatu łaskiego	10
Rysunek 3. Średnie temperatury powietrza w poszczególnych miesiącach	14
Rysunek 4. Melioracje na terenie gminy Widawa	23
Rysunek 5. Mapa ryzyka powodziowego wzdłuż rzek Gminy Widawa.....	24
Rysunek 6. Lokalizacja JCWPd na obszarze gminy Widawa.....	25
Rysunek 7. Lokalizacja głównego zbiornika wód podziemnych nr 151 na terenie gminy Widawa.....	25
Rysunek 8. Mapa geologiczna gminy Widawa.....	31
Rysunek 9. Lokalizacja złóż mineralnych na terenie gminy Widawa	32
Rysunek 10. Lokalizacja regionalnych instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych w regionach gospodarki odpadami komunalnymi w województwie łódzkim	36
Rysunek 11. Formy ochrony przyrody na mapie gminy Widawa	41

VIII. Spis tabel

Tabela 1. Liczba ludności w gminie Widawa	10
Tabela 2. Wykaz dróg na terenie gminy Widawa	18
Tabela 3. Zestawienie sprzedaży wody	27
Tabela 4. Zestawienie ilości ścieków z sieci kanalizacyjnej w latach 2016 – I pół. 2018.....	28
Tabela 5. Zestawienie ilości ścieków dowożonych taborem asenizacyjnym w latach 2015 – I kw. 2018.....	28
Tabela 6. Złoża kruszyw naturalnych na terenie gminy Widawa	31
Tabela 7. Ilości odpadów odebranych z terenu gminy w 2017 r.....	34
Tabela 8. Opieka nad bezdomnymi zwierzętami w gminie Widawa w 2017 r.....	38
Tabela 9. Gatunki i ilość wyciętych drzew oraz nasadzenia zastępcze w 2017 r.	41
Tabela 10. Obszary, cele i kierunki interwencji wynikające z oceny stanu środowiska.....	50
Tabela 11. Kierunki interwencji i zadania oraz wskaźniki realizacji zadań	51
Tabela 12. Harmonogram realizacji zadań i źródła finansowania	56
Tabela 13. Harmonogram wdrażania Programu ochrony środowiska	65
	66

Program ochrony środowiska dla Gminy Widawa na lata 2018 – 2021 z perspektywą na lata 2122 - 2025

IX. Wykorzystane materiały i opracowania

Akty prawne – stan na lipiec 2018 r.

1. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2018 r. poz. 799 z późn. zm.),
2. Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2017 r. poz. 1566 z późn. zm.),
3. Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. z 2017 r. poz. 788 z późn. zm.),
4. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2018 r. poz. 1202),
5. Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2018 r. poz. 142 z późn. zm.),
6. Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2017 r. poz. 1289 z późn. zm.),
7. Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2017 r. poz. 1376 z późn. zm.),
8. Ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. z 2018 r. poz. 1152),
9. Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2018 r. poz. 992 z późn. zm.)
10. Ustawa z dnia 13 czerwca 2013 r. o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi (Dz. U. z 2018 r. poz. 150 z późn. zm.)
11. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2017 r. poz. 2126 z późn. zm.)
12. Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1161)
13. Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2017r. poz. 1073 z późn. zm.)
14. Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (Dz. U. z 2017 r. poz. 1840 z późn. zm.)
15. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017 r. poz. 2294),
16. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2012 r. poz. 1031),
17. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 18 listopada 2014 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz. U. z 2014 r. poz. 1800),
18. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 grudnia 2015 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu wód podziemnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 85),
19. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. z 2014 r. poz. 112),
20. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U. z 2003 r. Nr 192 poz. 1883),
21. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 grudnia 2002 r. w sprawie poważnych awarii objętych obowiązkiem zgłoszenia do Głównego Inspektora Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2003 r. Nr 5 poz. 58 z późn. zm.).

Program ochrony środowiska dla Gminy Widawa na lata 2018 – 2021 z perspektywą na lata 2122 - 2025

Literatura i wybrane dokumenty programowe:

1. Wytyczne do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska, Ministerstwo Środowiska, Warszawa, sierpień 2015 r.,
2. Światowy Program Rozwoju Zrównoważonego „Agenda 21” (1992 r.),
3. Protokół z Kioto w sprawie zmian klimatu (1997 r.),
4. Traktat Ustanawiający WE Tytuł XIX - Środowisko Naturalne,
5. 7 Program Działań Wspólnoty Europejskiej w dziedzinie Środowiska (2013 r.),
6. Europa 2020,
7. Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu – KLIMADA,
8. Strategia Rozwoju Kraju „Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności”,
9. Strategia Rozwoju Kraju 2020,
10. Strategia „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko”,
11. Strategia innowacyjności i efektywności gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”,
12. Polityka energetyczna Polski do 2030 roku,
13. Strategia Rozwoju Transportu do 2020 roku,
14. Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012-2020,
15. Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych,
16. Krajowy Program Ochrony Powietrza w Polsce,
17. Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030,
18. Program ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej,
19. Krajowy plan gospodarki odpadami,
20. Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032,
21. Krajowy program zapobiegania powstawaniu odpadów,
22. Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014 – 2020,
23. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020,
24. Sprawne Państwo 2020,
25. Strategia rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022,
26. Krajowa strategia rozwoju regionalnego 2010–2020: regiony, miasta, obszary wiejskie,
27. Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020,
28. Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020,
29. Program Ochrony Środowiska Województwa Łódzkiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019,
30. Plan gospodarki odpadami dla województwa łódzkiego na lata 2016-2022 z uwzględnieniem lat 2023-2028,
31. Strategia rozwoju województwa łódzkiego 2020,
32. Program ochrony środowiska przed hałasem dla terenów poza aglomeracjami,
33. Program ochrony środowiska przed hałasem dla terenów poza aglomeracjami, objętych przekroczeniami dopuszczalnych poziomów hałasu, położonych wzdłuż dróg

Program ochrony środowiska dla Gminy Widawa na lata 2018 – 2021 z perspektywą na lata 2122 - 2025

wojewódzkich województwa łódzkiego, po których przejeżdża ponad 3 000 000 pojazdów rocznie,

34. Program ochrony powietrza dla strefy w województwie łódzkim w celu osiągnięcia poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego i poziomu docelowego benzo(a)pirenu zawartego w pyłe zawieszonym PM10 oraz planu działań krótkoterminowych,
35. Strategia rozwoju powiatu łaskiego 2022,
36. Plan gospodarki niskoemisyjnej dla gminy Widawa,
37. Program usuwania i unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Widawa,
38. Strategia Rozwoju Gminy Widawa na lata 2016-2020,
39. Raporty i informacje o stanie środowiska województwa łódzkiego, WIOŚ Łódź,
40. Standardowe formularze danych dla obszaru NATURA 2000.

oraz:

1. <https://pl.climate-data.org>
2. <http://mapy.isok.gov.pl/imap/>
3. <https://bdl.stat.gov.pl>
4. <http://cbdgmapi.pgi.gov.pl/arcgis/services/midas/MapServer/WMSServer>
5. <http://epsh.pgi.gov.pl/epsh/>
6. <http://geoportal.lodzkie.pl>
7. <https://www.bdl.lasy.gov.pl/portal/mapy>